

A 3M akadályfutása

Idegenkedés, tudatlanság gátolja elterjedését

Ha egy vállalati vezetőtől megkérdezzük: — Mit szólna ahhoz, ha lényeges beruházás nélkül, viszonylag rövid idő alatt 20-30 százalékkal növelnénk vállalatánál a termelékenységét? — először valószínűleg tréfárogynakodna, de azután biztosan nem engedné el a lehetőséget. Am ha úgy kérdezzük: — Mi a véleménye a 3M-módszer bevezetéséről vállalatánál? — már nem lenne egyértelműen lelkes. Pedig a két kérdés között semmi lényeges különbség nincs...

Előnyei

Mi, akik a 3M-módszer elterjesztésével foglalkozunk, sokszor találkozunk ezzel az idegenkedéssel. Mi lehet ennek az oka? Talán egyszerű az, hogy a megkérdezettek alig vannak tisztában vele: mi is ez a 3M-módszer, mire használható, milyen előnyöket kínál?

A „3M” egy amerikai munkaszervezési módszer (MTM) magyarországi adaptációjának az elnevezése; e módszer a munkatanulmányozás és munkaszervezés korszerű eszköze. Célja: optimális munkamódszerek kialakítása az emberi munkavégzés tanulmányozásával és elemzésével. Gyakorlatilag minden olyan munkahelyre alkalmazható, ahol emberi, manuális vagy fizikai munkát végeznek. Régi módszerek javításánál a 3M-módszerrel készült munkaelemzésből könnyen felismerhetővé válnak a munkavégzést nehezítő, lassító, hátráltató mozzanatok, és azok felszámolásával új, termelékenyebb, kevésbé fárasztó munkamódszer alakul ki. Alkalmasság ez arra is, hogy az új termék gyártása előtt, előre kidolgozzuk, megtervezzük és betanítsuk a termelés minden munkahelyére a legösszetettebb munkamódszert.

A 3M célpontjában tehát a munkamódszer áll. Ennek elemzéséhez előre kidolgozott időtényezőket, időadatokat használunk fel, ami azt jelenti, hogy az elemzés során a munkamódszerhez tartozó időmennyiség is adódik, tehát a 3M-módszer gyakorlatilag feleslegessé teszi a stopperórás időmérést, és egysé-

ges alapon nyugvó időadatokat szolgáltat.

A 3M-módszer egyben eljárás-családot is takar, amelyben a 3M-1 (alap-) eljárás a tömegszerű, a 3M-2 a közép- és kis-szeriás termelési területeken, a 3M-3 az egyedi gyártásnál, karbantartásnál, vagy a rutinszerű irodai munkafolyamatok megszervezésénél alkalmazható gazdaságosan. Ha viszont a szervező normaalap-katalógusok elkészítésére kívánja felhasználni — rendelkezésre áll a 3M-SA (szabványadatok) eljárása. Minden gyártási területre kiválasztható az, amely a termelési jellegzetességeinek legjobban megfelel, így leggazdaságosabban alkalmazható.

Szakemberképzés

A 3M-módszerrel szembeni bizalmatlanság oka lehet talán az is: kevesen tudják, hogy kiépült és eredményesen működik a módszer oktatásának hazai tanfolyamrendszere, és a végzett szakemberek eddigi munkája is bizonyította már az előbb felsorolt előnyöket.

Csehszlovák és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet szakértői segítettek bennünk abban, hogy mintegy ötévi előkészítő munka után 1976 elején megkezdődhetett a szakemberek hazai képzése. E képzés beváltotta a hozzá fűzött reményeket: 1976 januárja óta mintegy 800 szakember szerezte meg a módszer önálló alkalmazására jogosító bizonyítványt. Hozzávetőlegesen egyharmaduk indult el a továbbképzési lépcsőknél is.

Mindent jó eredménynek tekinthetjük, természetesen csak akkor, ha a megszerzett ismereteket a vállalati életben is sikerül kamatoztatni. Ma még többnyire csak részterületeken, de jelentős termelékenységnövekedésről számolhatunk be a Budapesti Rádiótechnikai Gyár, a Mosonmagyaróvári Fémszerelvénygyár, a Mechanikai Művek, az MMG—Automatika Művek, a Beloianisz Híradástechnikai Gyár, a Csepel Művek jármű- és konfekcióipari gépgyára, a

Magyar Optikai Művek, a Bakony Művek, a Villamos Berendezés és Készülék Művek, a Pápiripari Vállalat, a Magyaróvári, a Hódmezővásárhelyi Kötöttárugyár, a Hegyalja Ruházati Szövetkezet, a Zalaegerszegi, a Debreceni és a Szegedi Ruhagyár, a Győri Kéksz- és Ostyagyár, a Győr-Sopron megyei ÁHV kaposvári gyára, a Taurus Gumiipari Vállalat és még jó néhány üzem szervezői. Több tucat azoknak a vállalatoknak a száma is, ahol ugyan konkrét eredmények még nincsenek, de biztatóan megkezdődött a módszer bevezetése.

Az eddigi tapasztalatok egyértelműen kedvezőek: a termelékenység növekedése 15 és 140 százalék között mozog; javultak a munkakörülmények és emelkedett a szervezés által érintett területeken a dolgozók keresete is. Jelenleg mintegy 30-35-re tehető a 3M-módszer bevezetésével foglalkozó vállalatok száma.

Gondok

Több szervező és technológiai intézet is felkészült rá, hogy a hozzájuk forduló vállalatoknak segítséget nyújtsanak mind a szakemberképzésben, mind a vállalati 3M-szervezés végrehajtásában. A tapasztalatok szerint bizalommal igénybe vehető az Általános Géptervező Iroda, a Gépipari Technológiai Intézet, a KG ISZSI, a Könnyűipari Szervezési Intézet, a NIM IGUSZI, a TANORG és a Textilipari Kutató Intézet szakembereinek munkája, hiszen a felsorolt vállalati eredmények elérésében nekik nem kis részük van.

A 3M-módszer terjedéséhez adottak a feltételek. Az idegenkedés, a bizalmatlanság, az újtól, a változtatástól való félelem — és talán az ismerethiány — azonban akadályozza térhódítását. Ez mutatkozik abban az igénytelenségben, amely a képzésre küldött hallgatók kiválasztásánál, majd az ismeretek megszerzése után a nem kielégítő foglalkoztatásuknál tapasztalható.

Boris Péter, a MUM főelőadója

Tovább bővíülhet az együttműködés

Bíró József elutazott Kuvaitból

Tábori András jelenti Kuvaitból:

Dr. Bíró József külkereskedelmi miniszter befejezte kuvaiti tárgyalásait, és szerdán Indiába utazott. Tárgyalásai során tanácskozott a kormány több tagjával. Fogadta Dzsaber Al-Ahmed Al-Dzsaber Al-Szabah trónörökös és miniszterelnök, tárgyalott több miniszterrel, továbbá a kereskedelmi és iparkamara elnökével, majd kedden a kereskedelmi minisztérium épületében kuvaiti partnerével, Abdel Vahab Jusszef Al-Nafisszi kereskedelem-és iparügyi miniszterrel ünnepélyesen aláírták a magyar—kuvaiti kereskedelmi egyezményt. A repülőtéren tárgyaló partnere, Abdel Vahab Jusszef Al-Nafisszi búcsúztatta.

A kuvaiti miniszter nyilatkozott a Magyar Hírlapnak. Hangsúlyozta, hogy kétoldalú kapcsolataink az elmúlt években, különösen 1966 óta igen jelentősen fejlődtek, hiszen forgalmunk szinte nulláról indulva, elérte az 50 millió dollárt. A most aláírt szerződés nyomán, mutatott rá, a forgalom tovább bővíülhet. Meggyőződésünk, hogy Magyar-

ország is részt vehet, más országokhoz hasonlóan, a kuvaiti fejlesztési programokban, ez együttműködésünk új területe lehet.

A miniszter elmondta, hogy készek együttműködni a harmadik piacon, Kuvaitban és Magyarországon kivitelezett fejlesztésekben is, amennyiben mindkét fél számára előnyös, gazdaságos programokról van szó. Ami a fejlesztések esetleges magyarországi finanszírozását illeti, rámutatott, hasznos lenne, ha az élelmiszer-termelés lehetőségeinek tanulmányozására kuvaiti szakértő küldöttség látogatna Magyarországra.

Bíró József magyar külkereskedelmi miniszter tegnap négy napos hivatalos látogatásra az indiai fővárosba érkezett. Bíró József Mohan Dharia kereskedelmi, közellátási és együttműködési miniszterrel tárgyal majd, és aláírja az új indiai—magyar kereskedelmi és pénzügyi egyezményt. Programjában szerepel még az ipar-, pénz- és energiaügyi tárcák vezetőjével való megbeszélés.

Norvég gazdaság

Sejkek a fjordokban?

A norvég gazdaság jövője biztosított. Az Eszaki-tenger norvég részén az eddig ismert mezőkön 880 millió tonna nyersolaj található. A kutatás 1962-ben kezdődött, 1971-ben az azóta híressé vált Ekofisk-mezőn pedig már a kitermelés is megkezdődött. Az olaj és földgáz 1976-ban az export 20 százalékát adta. A nyersanyag-kitermelés finanszírozására az ország külföldi hiteleket vett fel, a törlesztésre és a kamatfizetésre 1985-ig az olaj-és gázexport nagy részét le kell kötni. Utána viszont az északi országnak sokkal több pénze lesz, mint amit belső problémák nélkül el tud költeni. A nemzetközi sajtótól nem véletlenül kapta Norvégia az „észak Kuvaitja” jelzőt.

első nyolc hónapjában az ágazat 2,8 milliárd koronás segítséget kapott, ezenkívül profitálhatott abból is, hogy a norvég kormány jelentősen emelte a fejlődő országoknak nyújtott fejlesztési segélyeket. Ezek az összegek sok esetben értékes megrendeléseket jelentettek.

A visszafogás politikája

Norvégia ma még hitelből él; az ország külföldi adóssághalmozása 15 milliárd dollár, a fizetési mérleg hiányát ebben az évben 4 milliárd dollár becsülik és a behozatal előreláthatólag jövőre is 3 milliárd dollárral haladja meg a kivitelt. A kormány dilemmája nem abban van, vissza tudják-e majd a hiteleket fizetni. Erre az olaj-és a földgáz kincs garanciát jelent. A kérdés az: megengedheti-e magának Norvégia, hogy tartósan többet fogyasszon annál, amit megtermelt. A belső kereslet ugyanis „felnyomja” a termelési költségeket, ez pedig a nem olaj-ágazatok csökkenő külföldi versenyképességéhez vezethet.

A kormány gazdaságpolitikája a visszafogás híve, Nordli miniszterelnök — úgy tünik — nem szeretné, ha a beáramló külföldi tőkét nem a termelő-beruházásokra használnák fel. Az 1978-as költségvetés ennek jelegyében korlátozni kívánja az ár-és béremeléseket és a lakosság fogyasztását. Ami a bérelemeléseket illeti, Norvégiában az NSZK mintájára az úgynevezett „koncentrált akció” példáját alkalmazták. Eddig a munkaadók és a munkáltatók viszonylag könnyen meg tudták egyezni. Az olajdollárokból pedig továbbra is közmunkaprogramokat finanszíroznak; a norvég átlagállampolgár által hőkelt adócsökkentésről egyelőre szó sem lehet. Norvégia a jelek szerint nem kíván „monokultúrás északi olajsejkséggé” válni. Az ország vezetői hangsúlyozzák, hogy az olajipari beruházások serkentőleg hatottak a szerszámgépiparra, a vasszerkezetgyártó iparágára, az építőiparra és az olajkémiaiával foglalkozó ágazatra is. A tervek szerint az olajexport sohasem játszhat domináns szerepet a kivitelen; szerintük az exportot a kitermelés évi 90 millió tonnás „plafonja” automatikusan korlátozni fogja.

G. Gy. — Sz. P.

Megoldódnak a szemüveggondok

Szakosítják a bútorboltokat

Nyolcmilliárd forintos forgalmat terveznek

A kultúrcikk forgalma 1977-ben a tervet meghaladóan, folyó áron 13,5-14 százalékkal növekedett — mondta Szenté Imre minisztériumi főosztályvezető a kultúrcikk-kereskedelem tegnapi megtartott szakmai tanácskozásán.

Az év során különösen megnőtt a papír-írószerek és az üveg-porcelánárak értékesítése. Bútorokból előreláthatólag eléri a tervezett 8 milliárd forintos forgalmat. Bár javult az ipar szállítási készsége és kedvezőbbek voltak az importbeszerzések, jó néhány cikkből — például gránitárból, olcsó porcelán étkezőkészletből, diavetítőből, egyes fényképezőgépekből — nagyobb volt a kereslet a kínálatnál. Ugyanez vonatkozik több játékra és sportcikkre is. Az sem új gond, hogy sok a bútor, csak nem éppen az, amit keresünk. Az ideai iskolaszéken áruellátása zökkenőmentesebb volt a megelőző években tapasztaltnál. Fejlődés tapasztalható a szemüveglencse-ellátásban is.

Az 1978-as tervéről szólva az előadó megállapította: a kultúrcikk-kereskedelemben 8-10 százalékos forgalomnövekedés várható. Bútorból a hazai ipar 8 százalékkal többet szállít, mint idén, és az ígérek szerint javul a választék is. Az elképze-

lések megvalósítása nagyrészt azon múlik, hogy az ipar már januártól kezdve folyamatosan szállítson. A nagyobb forgalom tervezése nem zárja ki, hogy jövőre sem minden írószerből, játékból, hangszerből, sportruházati cikkből lesz kielégítő a kínálat.

Folytatódik a kereskedelem-politikai célok megvalósítása, mint például a bútorszakosítás és a kölcsönzés fejlesztése. Az Iparcikk Kölcsönző és Szolgáltató Vállalat bővíti a gyermekápolási cikkek, valamint a sport- és turisztikai eszközök kínálatát. Jövőre lép üzembe az Ofotért új központi szemüvegtétele, ezzel párhuzamosan az egyes boltokban felszámolják a kézműipari jellegű lassú munkát. A tanácskozáson, amelyen dr. Selmei Lajosné miniszterhelyettes elnökölt, kijelölték a főbb munka- és üzemszervezési teendőket is.

Az élelmiszer-kereskedelem idei eredményeiről és 1978. évi tennivalóiról a KPVD SZ-székében ugyancsak tegnap délelőtt Molnár Károly miniszterhelyettes vezetésével tanácskoztak a szakma képviselői és meghallgatták Szigethi Gyula minisztériumi főosztályvezető beszámolóját.

(elek)

HORIZONT

Szovjet-amerikai kereskedelem

A szovjet külkereskedelmi minisztérium és az amerikai kereskedelmi minisztérium „Hogyan kell a Szovjetunióval kereskedni?” címmel tanácskozást rendezett Washingtonban. A fórumon több mint 150, a Szovjetunióval folytatandó kereskedelem iránt érdeklődő amerikai vállalat képviselője vett részt és felszólalt több szovjet külkereskedelmi szervezet vezetője is.

Szovjet-japán halászati egyezmény

A Szovjetunió és Japán a Nemzetközi Bálna Bizottság (IWC) határozatának megfelelően meg egyezett, hogy jövőre csökkenteni a Csendes-óceán északi területen elejtendő ámbás cetek számát. Japán 2754, a Szovjetunió 3690 példányt ejthet jövőre, szemben az idei 3078, illetve 4122-vel. Megfigyelők szerint a kedden hozott döntés mind Japán, mind a Szovjetunió számára sikert jelent — e két ország halászáj ejtik el a világon kifogott bálnák 75 százalékát.

Mezőgazdasági repülőszolgálat

A Német Demokratikus Köztársaságban idén több mint 4 millió hektár megművelt területet és erdőt permeteztek a mezőgazdasági repülőszolgálat gépeivel. Naponta átlagosan 170 csehszlovák gyártmányú repülőgép és 9 szovjet helikopter szórt műtrágyát és növényvédőt szert a földekre. Az NDK mezőgazdasági repülőflottájának állománya 1971 óta több mint megkétszereződött.

Havanna

Készülődés a VIT-re

A kubai fővárosban az utcák és terek szépítésével is készülődnek a világfűjúsági találkozóra. Havanna gyönyörű korzóját, a Mexikói-öböl partján vezető Malecon újra aszfaltozzák. Kijavítják a partfalat, és üdítő látványt nyújtó parkokat varázsolnak azokra a területekre, melyeket a Malecon háziorai szabadon hagynak. A jövőre nézve is igen fontos létesítmény lesz az a külső körút, amely a VIT időpontjára készül el, de később is mentesíti Havanna belvárosi utcáit a forgalmi túlterheléstől.

Művelődési-nevelési központ

Debrecen most épülő lakótelepén, az Újkertben művelődési-nevelési központot hoznak létre. Építését 1978-ban kezdik meg házigyári elemekből. Központi tengelye az úgynevezett Iskola utca lesz; széles, fedett folyosó, ahonnan valamennyi létesítmény megközelíthető.

A művelődés-nevelési központ részei: 200 személyes óvoda; százszemélyes diákotthon tanyán lakó gyermekeknek; két, egyenként 16 tantermes általános iskola, 500 négyzetméteres könyvtár, tornacsarnok, úttörőház. Mindehhez 2500 adagos konyha és 500 személyes étterem csatlakozik.

A FÜZFŐI NITROKÉMIA GYOMIRTÓ SZEREI jó eredménnyel szerepeltek az idén a szovjet, valamint a bolgár nagyüzemi kísérletekben, amelyekre az említett országok mezőgazdasági minisztériumaival kötött megállapodás alapján került sor. A Moldvai Köztársaságban 837 hektáron próbálták ki a fűzfőiek egy- és kétszikű gyomirtó szereit, amelyeknek felhasználásához a Nitrokémia adta a rendszeres szakmai tanácsot.

A JEGESBARLANG Borsod megye egyik természeti érdekessége. A Telkibánya határában levő barlang boltozatát és sziklafalait most milliónyi jégkristály borítja. Az öt méter széles és húsz méter hosszú „jeges barlangot” a Borsodi Erő- és Fafeldolgozó Gazdaság csemeték tárolására használja.

HÁROMSZÁZ VAGON BAROMFIT, ezen belül pulykából százezer darabot szállít a Békéscsabai Baromfifeldolgozó Vállalat decemberben. Az üzem termékeinek 30 százalékát exportálják, az NSZK-ba, Svájcba, Ausztriába és Olaszországba, a Szovjetunióba; az NDK-ba és Csehszlovákiába kerül a legtöbb áru.

Jégúszók a Dunán

A Rajka és Szob közötti Duna-szakaszon szerdán a magyar és a csehszlovák hajóútkitűző szolgálattal megkezdte az úgynevezett jégúszók kihelyezését a vízre. A fenyőfarkból készült és feketére festett úszókát a radarjelzők helyére rakják ki. A radarjelzőket felszedik, megóvják az értékes berendezéseket a várható jégzajlástól.

Bár a vízállás alacsony, a hajozás továbbra is intenzív a Dunának ezen a szakaszán.

Párás, hűvös idő

A várható időjárás ma estig általában erősen felhős, párás, délelőtti több, délután csak néhány helyen ködös idő. Számottevő mennyiségű csapadék nem várható. A szél mérsékelt marad. A hőmérséklet kora délután általában 0, mínusz 5, a tartósan ködös helyeken mínusz 5-8 fok között lesz.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 136 centiméter volt.

Lezárják a Nyugati csarnokát

Tájékoztató az ünnepi vonatforgalomról

(Folytatás az 1. oldalról)

60 nappal korábban megvásárolhatták az utasok. Szólt arról is, hogy a nemzetközi forgalom karácsonykor és újévkor csaknem eléri a nyári csúcspontot. Már évek óta több ezer magyar fiatal szakmunkás dolgozik az NDK-ban, hazai és visszautazásukat különvonatokkal biztosítják. A mentesítő járatok az ünnepek előtt és után az úgynevezett törzsvonatok előtt közlekednek.

A Nyugati pályaudvar átépítési munkálatait gondos előkészítő tervezés után január 9-én megindítják. A kivitelezési technológia nem teszi lehetővé, hogy a csarnoki vágányokon fenntartsák a vonatforgalmat, ezért január 9-én a Nyugati pályaudvar vonatforgalomból elzárják. Ezért az Angyalföldi állomásig közlekedik két pár vonat Esztergomból, Rákospalotáig jön a Nagy-

marosról 13.15 órakor érkező személyvonat és onnan indul a 14.41-es, Vácig közlekedő vonat. A Veregyháza-Vác vonalon közlekedő vonatok közül három Rákospalota-Újpest állomásig közlekedik. Munkanapokon a ceglédi vonal négy helyi járata a zuglói állomásig megy. A lajosmizsei vonalon két vonatot érint az építkezés miatti korlátozás.

A menetrendet úgy terveztük, hogy csak a perempályaudvarig közlekedő vonatok 6-19 percen belül olyan szerelvény követi, amelyre átszállva, a Nyugatiig lehet eljutni. Ugyancsak január 9-től a Balt-Orient expressz a Nyugati helyett a Keletiig érkezik. A Szabolcs expressz Csapig közlekedő, a Szovjetunióba menő kocsik ettől a naptól kezdve a Tokaj expresszen lesznek. A Keleti pályaudvar túlterhelése miatt január 9-től egy tápiószecsői és

három nagykátai vonat a Józsefvárosból indul és oda érkezik. Szűcs Zoltán azzal fejezte be tájékoztatóját, hogy az építés miatti korlátozás egyetlen belvárosi expressz-, gyors- és távolsági személyvonatot sem érint. Az építési munkálatok miatti menetrendváltozás előreláthatóan 1979 végéig tart.

Kétezer mentesítő buszjáratot terveztek a szokásosnál mintegy százszerezettel több utas elszállítását a Volán. Csúpan a budapesti Engels téri pályaudvarról 14-15 ezer utassal többre számítanak. Budapestre egyelőre 40-50 mentesítő járatot terveznek, de tartalékolnak kocsikat a számításhoz nagyobb forgalom ellátására is. December 23-án és 24-én az Engels téri pályaudvar tehermentesítésére a vidéki járatok a Szent István térre érkeznek, csak a felszállás rövid idejére állnak be az Engels térre. F. J.

Életet mentett a mesterséges szív

A világon először sikerült mesterséges szív segítségével megmenteni egy beteg életét. Súlyos műtétet követően egy életveszélyes szívgyengeségben szenvedő asszony mellkasába helyezték el a mesterséges szívet, amely két napon át tehermentesítette a beteg két szívkamráját. A páciens szíve ez idő alatt regenerálódott, így 48 óra elteltével már megfelelően el tudta látni funkcióját.

Az igen bonyolult műtétet Marko Turina jugoszláv orvos-professzor végezte egy zürichi kórházban. A műszert Roberto Bosio olasz mérnök készítette.

Fejér megye

Önkiszolgáló éttermek

Tizenöt nagy kapacitású önkiszolgáló étterem épül 1980-ig Fejér megyében, elsősorban a munkáslakta városrészekben, bányásztelepüléseken — jelentéktelen be a Fejér megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának tegnapi, székesfehérvári ülésén. A tervezett fejlesztéssel újabb 23 ezer felnőtt és tízezer iskolás veheti igénybe a köztétkeztetést, s ezzel a lakosság fele kapcsolódhat be az előfizetéses étkezésbe.

Lakástűz Esztergomban

Tűz ütött ki tegnap Esztergomban, a Vasas utca egyik házában. A tűzoltók a szinte teljesen kiégett épületben holtnak találták az 5 éves Sándor Mónikát. A vizsgálat eddigi megállapítása szerint a gyermek édesanyja elfoglaltsága miatt öt gyermeke közül hármat otthon hagyott. Amikor, eddig ismeretlen okokból, a bútorok tüzet fogtak, a két nagyobb gyermek ki tudott menekülni. A szerencsétlenség ügyében a rendőrség és a tűzoltóság tovább folytatja a vizsgálatot.

Veszélyben a Tadzs Mahal

Veszélyben van a Tadzs Mahal maulánai felhőre, mert a közeli maturalai kőolajfinomító szennyezés anyagai elszürküléssel fenyegetik a mogul építéssel világhírű, fehér márványból készült remekművet. Erre figyelmeztet az indiai Andhra Pradesh szövetségi állam egyetemének professzora. A professzor szerint részletes tanulmányi kellene készíteni az olajfinomító működéséről, s meg kellene vizsgálni, hogyan lehetne a levegőtisztosítást mértékét csökkenteni, amely a környék többi építészeti műemlékét is veszélyezteti.

A buddhista és mohamedán építészeti hagyományoknak megfelelően épült, színes mozaikkal díszített fehér márvány mauzóleum — ahol Sah-Dzschan szultán és felesége földi maradványai nyugszanak — az indiai építészeti egyik legszebb remekműve.

Ügetőverseny-eredmények

- Concurrent W. (3) — Geisha (7) — Apropó (6) — 20, 15, 26, 42. — Bef.: 118, 244.
- Tomaj (7) — Zsupán (3) — Barátom (4) — 36, 17, 13, 17. — Bef.: 56, 106. — Hármás befűtő: 412.
- Veszedelemes (6) — Zenduló (8) — Berci (6) — 24, 14, 15, 17. — Bef.: 43, 78.
- Utopia (8) — Vencel (2) — Umbria (2) — 32, 24, 22, 66. — Bef.: 148, 172. — Hármás befűtő: 3631
- Szolimán (6) — Virtus (2) — Utas (4) — 30, 16, 16, 18. — Bef.: 77, 82.
- Tanító (2) — Zenész (2) — Vulkan (4) — 23, 12, 11, 16. — Bef.: 37, 132.
- Apacs (6) — Nyafogó (2) — Anoma (6) — 19, 12, 30, 15. — Bef.: 135, 34.
- Válemény (3) — Pincér (4) — Uttoró (6) — 40, 14, 11, 17. — Bef.: 71, 136.

A PEST MEGYEI KISHAJÓZÁSI VÁLLALAT közli, hogy a Nagymaros-Vízegrad révátkelés teherforgalma mederkotrás miatt december 16-án 13 óráig és 19-től 23-ig szünetel.

A KOZMOSZ 967. jelű mesterséges holdat a Szovjetunióban Föld körüli pályára bocsátották. A szputnyik fedélzetén elhelyezett tudományos berendezések folytatják a kozmikus térség vizsgálatát. A mesterséges hold berendezései rendeltetésszerűen működnek.

HANGVERSENYSOROZAT kezdődött Kodály Zoltán születésének 95. évfordulója alkalmából tegnap a pécsi Liszt Ferenc Hangversenyteremben. Három estén tizenöt kórus váltja egymást a pódiumon, diák- és felnőtt karok csaknem félszáz művet szólaltatnak meg.

A MADÁCH SZÍNHÁZ IGAZGATÓSÁGA KÖZZLI, hogy december 19-én, hétfőn a Hamlet-előadás helyett a Holt lelkék kerül színpadra. A jegyek érvényesek, a jegyváltás helyén visszaválthatók másra is.

GÁL LÁSZLÓNAK, a SZOT főtitkárhelyettesének vezetésével tegnap szakszervezeti küldöttség utazott a Közel-Keletre. A delegáció hivatalos látogatást tesz Kuvaitban és Irakban; ahol megbeszéléseket folytat a KTUF és a GFTUI vezetőivel a kétoldalú kapcsolatok erősítéséről, a további együttműködés lehetőségeiről.

FIDRIK JÓZSEF 19 éves gépkocsivezető, kunhegyesi lakos Szolnok megyében, Kunhegyes külterületén tehergépkocsival az előtte haladó lovas kocsinak ütközött. A lovas kocsiról leesett Karmazin Mártonné 66 éves eltartott, kunhegyesi lakos és olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy a kórházban meghalt. A vizsgálat szerint a tehergépkocsi vezetője nem a látási viszonyoknak megfelelő sebességgel vezetett.

NYIKOLAJ SZIGYELNYIKOV moszkvai zeneszerző Sztjepan Razin című új balettjét decemberben mutatják be. A librettót Alekszej Csicsinadze, a moszkvai Sztanyiszlavszkij Színház balett-mestere írta. A táncjátékot a Sztanyiszlavszkij Színház tűzi műsorára.

FÖLDEÁK JÁNOS József Attila-díjas íróknak tegnap adták át a Magyar Népköztársaság Művelődési Alapja 1977. évi irodalmi díját. Az író munkásságát és az irodalmi közéletben végzett több évtizedes tevékenységét Cseres Tibor írta méltatta.

FENNTARTJÁK A HALÁLBÜNTETEST SPANYOLORSZÁGBAN, miután a képviselőház igazságügyi bizottsága kedden 15 szavazattal 12 ellenében elvetette annak eltörléséről szóló indítványát, amelyet a Spanyol Szocialista Munkáspárt terjesztett elő. A bizottság ugyanakkor egyhangúlag elfogadta a PSOE másik előterjesztését, amely a kínzásokat bélyezzi meg.

GYŐR ÚJ SZÖVETKEZETI ABC-ÁRUHÁZA tegnap fogadta első vásárlóit. Az ezer négyzetméteres tágas eladótérrel, rak-tárral, fedett áruátvevő hellyel rendelkező áruház nagy kapacitású hűtőtermekkel és pultokkal is rendelkezik.

LEZUHANT ÉS DARABOKRA TÖRT egy DC-3 Dakota típusú gép röviddel felszállása után az egyesült államokbeli Evansville repülőterétől egy kilométerre. A gép a helyi kórházba csapott és kiserült szállította egy szomszédos városban játszandó mérkőzésre. A szerencsétlenséget senki nem élte túl.

A BERLINI DÓM újjáépítése jól halad. A napokban emelték a helyére a kupola 106 tonna súlyú acélszerkezetét. A 36 méter átmérőjű kupolát előbb fával borítják, majd rézlemezrel burkolják.

— Vajon azért festi csikosra, mert sok bort adunk, vagy mert keveset? (Sajdik Ferenc karikatúrája)

ELRABOLTÁK OTELLO MOZETT, egy futóolaj-kereskedelmi cég tulajdonosát szerdán római háza elől. Ugyanezen a napon Forliban (Emilia tartomány) ismeretlen merénylők sikertelen kísérletet tettek a helyi labdarúgócsapat elnökének elrablására. Ebben az évben már 80 embert raboltak el Olaszországban. A szabadon bocsátások fejében kifizetett váltságdíj 20 millió dollárba rúg.

FRANCIA KOZMETIKAI KIÁLLÍTÁS nyílt meg kedden Moszkvában. A szovjet főváros egyik kiállítási központjában, a Szokolnyiki parkban a Lancome, a Chanel, a Marcel Rochas és a Dior cég illatszereit, bőr- és hajápolási cikkeiket tekinthetik meg az érdeklődők.

HATAN ELETÜKET VESZTETÉK és több helyi repülőteret, valamint autótutait le kellett zárni annak a heves havazásnak és esőnek következtében, mely tegnap söpört végig Iránon. Egy háttagú család életét vesztette, amikor az erős havazás folytán Teherán külvárosában összedőlt a lakóházuk.

HANGVERSENYSOROZATOT indított Ózdon a városi művelődési központ az ózdi szakmunkástanulók részére. A négy előadásból álló sorozat első koncertjét tegnap a Kun Béla Művelődési Házban, Régi népi és udvari táncok címmel rendezték meg.

A FÓVÁROSI OPERETT SZÍNHÁZ értesít berlettulajdonosait, hogy december 18-án, délután az S sorozatú berlini előadásban a My Fair Lady helyett a Monmartrei ibolya kerül színpadra. Az S betűt érvényes.

A MOM SZAKASITS ÁRPÁD KULTURHÁZABAN tegnap véget ért a 44. művészeti képzőiskola. Csaknem 5 500 000 forint értékben 352 képet állítottak ki. A zsűfőlség megtelt színházteremben lezajlott árverésen Szőnyi István, Tellepi Károly, Lotz Károly és Koszta József művei aratták a legnagyobb sikert.

GRÚZIA BORTERMELESE a legutóbbi két év alatt 40 százalékkal növekedett. A grúz borok eddig 200 arany- és ezüstérmét szereztek a különböző nemzetközi versenyeken. A Grúzia keleti részén fekvő Szagaredzsóban nemrégiben lépett üzembe a Kaukázus legnagyobb borkombinatja, s a nyugat-grúziai Terzso-lában melegezték egy több üzem-ből álló bor-, pezsgő- és konyak-termelő kombinát építését.

ELKÉSZÜLT A SOPRONI TEGLAGYÚRT CSARNOKA, amely hétézer 600 négyzetméteres. Itt kap helyet az új agyagtároló, az automata előmegmunkáló gépsor és az alagútkelemence.

A MAHART balatoni hajózási üzemgazdáltsága közli, hogy kompjáratát december 15-től jegveszél-miatt nem közlekedtetik.

SODRÓFA HELYETT GÉP NYÚJTJA ÉS VÁGJA a tésztát Tatabányán. Amíg kézi munkával egy brigád műszakonként ezer, addig az elektromos gép 3 ezer—4 ezer darab tésztát készít elő sütésre. Rövidesen 30 ilyen géppel látják el a sütőipari üzemeket.

NYUGATNEMET-SVÉD együttműködéssel készült kutatórészletet bocsátottak fel kedden az észak-svédországi Kiruna közelében. A Texas elnevezésű rakéta hasznos terhelése négy nyugatnemet kutatóberendezés és egy svéd olvasztókelemence-modell. A kutatás célja annak vizsgálata, hogyan bonyolíthatók le a súlytalan-ság állapotában a technológiai eljárások.

OLAJFALIGETEKET TELEPÍTENEK a jugoszláv tengerparton, az ENSZ védnöksége alatt. 1985-ig 2 ezer hektár olajfűl-tetvényt újítanak fel és mintegy ezerhektárnyi új olajligetet ültetnek.

SZTRAJKOLÓK ÉS SZTRAJKTÓRÓK csaptak össze kedden Kentuckyban, a 160 ezer szervezett bányász munkabeszüntetésének második hetében. A rendőrség 19 személyt letartóztatott.

FEJLIK A PISZTRÁNGOKAT a Balaton Halgazdaság ödörös-pusztai telepen. Eddig már száz-ezer ikra került a kis tálcákra. A kikelt kis halakat előnevelő vályúkban gondozzák, majd a hízalómedencékbe helyezik. A felep a tervek szerint jövőre már tizvagyonnyi pisztrángot értesít.

AZSIÁBAN MÁR FELSZÁMOLTÁK A HÍMLOT — jelentette tegnap Hladan Mahler az Egészségügyi Világ-szervezet (WHO) titkárságának vezetőigazgatója Daccában. Mahler annak a reménynek adott hangot, hogy hamarosan sikerül felszámolni a járványt Afrika szarvában is, amely az utolsó fertőzött terület.

DIÁKKOLLÉGIUMMÁ AVAT-TÁK a Debreceni Agrártudományi Egyetem szarvasi mezőgazdasági főiskolájának diákoktho-nát tegnap. A kollégium Tessedik Sámuel nevet vette fel.

Nézőpont

Mit ér a háromszög?

A minap olvashattunk róla: a Kiváló Áruk Fórumán ezután termelőszövetkezetek is kívánhatnak indulni. A másik, még figyelemre méltóbb terv: az ismert háromszöget külföldön is be akarják jegyezteni, szimbólumának nemzetközi érvényt szerezni.

Volta képp érthető az igény: a termelőszövetkezetek készítő üzemek is meg akarják különböztetni legjobb produktumaikat. Igaz, ezek vevői többnyire végtermékgyártók, de ha efféle sokat tud géppel dolgozni, akkor terményeik, fogyasztási cikkek minősége is javul, tehát végső fokon, mi vásárlók, érezzük majd ennek hasznát. Úgy látszik, rangja van a KAF-emb-lémának, legalábbis a villamos-gépipari vállalatok és a mezőgazdasági gépeket előállítók körében. Mások viszont úgy vélik — nem is indokolatlanul —, hogy mostanában devalválódott az ismerős címke.

Az utóbbi években jó néhány tucatnyi KAF-jelű viselő terméknek szüntették be a gyártását. Az ipar termékszerkezet-váltási törekvése dicséretes. De mégis elgondolkodtató: ha olyan korszerű, jó minőségű, magas műszaki-technológiai színvonalú volt a portéka, miért fosztották meg tőle a vásárlókat? És mivel pótolják ezeket? Mert feltételesen nem olyan áruk viseltek a háromszöget, amelyek hiányt nem érzik. Minden bizonyonnyal mást adnak tehát helyette. Vajon az is olyan kiváló, mint az eredeti volt? Ha meg külföldről hoztuk be, — az importárú megféle-e a KAF-hoz szoktatott vásárlók igényeinek, no meg: hazájában kivívta-e — legalábbis elvben — valamilyen hasonló minőségvizsgáztató intézmény elismerését?

Arról, hogy a Kiváló Áruk Fórumának zsűrije előtt mi mindent kell tudni egy portékának, nekünk, vásárlóknak csak halvány fogalmaink vannak és ez nem is baj. Az már annál inkább, hogy maguk a gyártók sincsenek olykor tisztában ezzel. Benyújtottak már a szakemberek elé olyan cikkeket is, amelyek a legalapvetőbb minőségi kritériumokat sem teljesítették, sőt: a kötelező szabványokat sem felelnek meg! Kik lehetnek abban az üzemben a meősök, a

műszaki fejlesztésnek milyen fogalmai lehetnek a konkurrenciáról, a hasonló termékek tulajdonságainak jellemzőiről?

Vagy éppen a világszínvonalról — és ezzel elérkeztünk a bevezetésben említett másik elképzeléshez: az exportra kerülő termékek is viseljék a KAF-jelű — legyen rangja külföldön a piros háromszögnek. Ettől az óhajtól, sőt, a bejegyzéstől nem lesz nagyobb a tekintély, egyenletesebb a minőség! A más országokban történő bejegyzetés bonyolult folyamatánál százszorta inkább érdekel — hiszem, hogy nemcsak a magam nevében beszélék — az, hogy a gyártók miként kívánják összevetni a portékájukat a konkurrenciával? Röviden: hogyan állapítják meg; világszínvonalú-e? A kecskeméti barackpálinkát nem lehet a Camparihoz hasonlítani, a prágai sonka sem versenyezhet a magyar téliszalámmal, mert más a „műfajuk”. De a hazai szappan például összevethető a külföldi szappannal, vagy a kabát a kabátal. A magyar mogyorós csokoládé lehet, hogy itthon kiváló, de — nem biztos, hogy állja a versenyt mondjuk egy svájci cég készítményeivel.

Sőt, olykor a magyar sem üti meg a magyar mércét. Sajnos, az utóbbi időben egyre több ruházati terméket látunk az alkalmi üzletekben, amelyek cínkjé idegen nyelvű — és feltételezhető, hogy nem mind biztonsági tartalék volt, hanem jó részük minőségi kifogás miatt maradt itthon vagy esetleg visszaküldték... Amíg ilyen esetek előfordulnak — többet rontanak a magyar termékek hírének, mint amennyit a KAF-jel javíthat.

Nem lehetetlen bevezetni ezt a háromszöget — feltéve persze, ha ezt nem vélik valamiféle tiltásnak külföldi üzletfeleink. Sok idő kell hozzá, amíg majd ezt a jelét keresik, nem pedig a márkát, a tokajit, vagy a Pick szalámit. Odébb van még ez az időszak — már csak azért is, mert az emblémának előbb itthon kell megteremtetni a minőségi fedezetét és a hazai vásárlók körében kell visszaadni a rangját.

Aztán exportálhatjuk. Csak nehogy visszaküldjék... (cikk)

A FAO szervezési igazgatója Budapesten

Sikeres öntözési kísérletek

Az ENSZ Elemezési és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) mezőgazdasági szervezési igazgatója, E. H. Hartmans pénteken sajtótájékoztatót tartott a Mezőgazdasági és Elemezésiügyi Minisztériumban. Nem először jár hazánkban: 1969 óta foglalkozik hivatalból is Magyarországgal.

— Akkor kezdődött el ugyanis az „Öntözés a Tisza folyó völgyében” elnevezésű program, s egy-két év múltán kialakultak munkamódszereink. Új kezdeményezések honosodtak meg, mint például az, hogy a korábbi gyakorlatól eltérően nem FAO-tiszviselők irányították a tennivalókat, hanem Fekete István személyében magyar szakember. Először is állítottunk fel olyan tanácsadó szervezetet, amelynek három magyar és három külföldi tagja van — az egyik jómagam. Ezek után már 8—9 más országban is bevezettük ezt a formát, jó eredménnyel. Az öntözési módszereket először öt modellgazdaságban kíséreltük ki, s csak ezután terjesztettük el más termelőszövetkezetekben és állami gazdaságokban is. A magyar szakemberek erős akarata és a FAO ösztönzése adott megfelelő keretet a jó eredmények megszületéséhez, s az sem közömbös, hogy a 120 ország közül amellyel FAO-project létrejött, önként van a legfejlettebb szövetkezeti mozgalom.

Az igazgató elmondta, hogy a

FAO már megalakulásától támogatja a hagyományos típusú, beszerző-értékesítő-szolgáltató szövetkezeteket. A termelőszövetkezetek támogatása szintén elkezdődött, hiszen a kis gazdálkodók hagyományos koncepciójú segítsége nem bizonyul elég hatásosnak. A magyar mezőgazdaság szervezetsége példa arra, hogyan lehetne a fejlődő országok mezőgazdaságát megszervezni, illetve az ottani vezetőket kiképezni. Magyarország így módon, az oktatás révén járulhat hozzá legjobban a fejlődő világ élelemgondjainak enyhítéséhez, nem pedig közvetlen élelmiszersegéllyel.

A Magyar Hírlap munkatársának kérdésére válaszolva, E. H. Hartmans elmondta, hogy Török-szentmiklóson, Kondoroson, valamint a Hajdúszoboszlói Állami Gazdaságban járt — ez utóbbiban voltak legjobbak a benyomások, de másutt is erőteljes fejlődést tapasztalt. Így például a 6 évvel ezelőtti 35-ről 50—60 mázsára növelték a búzahozamot e gazdaságokban, míg a kukoricát 40-ről 80 mázsára. Úgy véli, hogy az eredményekben két tényezőnek volt nagy szerepe: az öntözésnek és a gépesítésnek. Lényegesnek látja, hogy a jövőben könnyebb és sokoldalúbban felhasználható gépeket alkalmazzanak a magyar mezőgazdaságban.

K. N.

Beruházásokról röviden (IV.)

Huzavona a tű körül

Az orvosok egyik legfontosabb munkaeszköze az injekciótű, amely kifőzés, s fertőtlenítés után jó néhányszor még felhasználható. Ha azonban nem elég steril a környezet, az injekciótű is könnyen fertőzővé válhat. Ennek megelőzésére találták ki az egyszerű használatos injekciótűt. Mint a neve is mondja, egyszeri használat után eldobandó. Ahhoz viszont, hogy ezt a „pazarlást” az egészségügy megengedhesse magának, a tűt nagy sorozatban, olcsón kell gyártani.

Mindez ma már nem újdonság. A nyugat-európai országokban a fertőzésmentes injekciótű használata egy évtizede általánosan elterjedt, s már több szocialista országban is megkezdődött a gyártásuk.

1.

Manufaktúrális módszerekkel ugyan, de néhány éve a Medcor Művek is előállít ilyen injekciótűket.

— Tavaly exportosztónzó hitelt vettünk fel és nagyobb fejlesztésbe fogtunk — mondja Lipscher Ervin, a Medcor műszaki igazgatója. — A csaknem 120 millió forintot beruházást, amelyet teljes egészében a Magyar Nemzeti Bank finanszíroz, ez év végéig kell befejeznünk. Jelenleg minden terszerűen folyik, a csarnok megépült, a gépsor bármely percben megérkezhet az Egyesült Államokból, ahol már előzetesen kipróbáltuk. A termelés 1978 elejétől teljes iramban megindulhat. Jövőre 200 millió tűt szeretnénk gyártani. A tű árát sikerült egy forintra mérsékelnünk, szemben a hagyományos injekciótűével, amely öt forintba kerül. S mivel szerte a világon növekszik a kereslet e termék iránt, feltételesen

MNB—Autovill

Hitelszerződés

A Magyar Nemzeti Bank elnökhelyettese, dr. Csernok Attila és az Autóvillamosági Felszerelések Gyárának igazgatója, Viti Dezső pénteken fejlesztési hitelszerződést írt alá járműveket építhető indítómotorok és váltakozó áramú generátorok, valamint pótkatrészek gyártókapacitásának bővítésére.

A vállalat 239 millió forint bankkölcsön és 219 millió forint saját forrás felhasználásával korszerű gyártósorokat és egyéb termelőberendezéseket szerez be. Ezek segítségével 1981-re megkészezi a külföldi és belföldi piacokon egyaránt keresett gazdaságos termékek gyártását.

HORIZONT

Aremelkedés az USA-ban

Az Egyesült Államokban novemberben 0,7 százalékkal emelkedtek a nagykereskedelmi árak. Októberben az emelkedés 0,8, szeptemberben 0,5, augusztusban 0,1 százalék volt. Tíz év alatt a nagykereskedelmi árak 97 százalékkal nőttek.

Közös piaci javaslat

Az Európai Közösségek Bizottsága javasolta, hogy a következő öt évben 1,44 milliárd dollárral támogassák a francia és a délolaszországi mezőgazdaságot.

Aprópenziány Spanyolországban

Egyre nagyobb az aprópenziány Spanyolország több vidékén. Barcelonában 9 pesetáról 10-re emelték az autóbusz-viteldíjat, mert a kalauzok nem tudnak visszaadni. Ugyanakkor mindenki nek visszatérítik az egy pesetát, ha beviszik a jegyet az autóbusszállítók központjába. A spanyol bank egyik igazgatójának a Ya című madridi lapban megjelent nyilatkozata szerint fontolgatják, hogy külföldi pénzevérdék segítségével is igénybe veszik az aprópenziány szükséglet kielégítése céljából.

a tőkés piacon sem lesznek értékesítési nehézségeink. Évi 50 millió darabra a magyar egészségügy tart igényt, a többit dollárért exportáljuk.

2.

Idáig a műszaki igazgató tájékoztatása, amelyből kiderül, hogy a tavaly decemberben megkötött

3.

hitelkormány alapján a beruházás rendben folyik. Meg is nyugodtam volna ebben, ha történetesen nem kerül kezembe egyik lapársunk tavalyi cikke, amelyben a következőket olvastam: „Úgy tervezzük: május közepére megkötik a szerződéseket, s ez év végén vagyis 1977-ben az üzembe állított gépsoron megkezdődik a kísérleti gyártás... A jövő évben pedig már 160 millió darab tűt hoznak forgalomba...”

Akárhogy forgattam a tényeket, még véletlenül sem egyeznek. Tényleg, hogy is van ez?

Az alábbi történet kerekedett ki: a Medcor Művek a hitelszerződést 1976 márciusában kötötte meg a bankkal. A szerződést még-

sem tudta aláírni, mert az amerikai cég időközben fizetésképtelenné vált. Az üzlet már csaknem meghiúsult, amikor sikerült életre injekciózni a céget, s ebben nagy részük volt a magyar pénzügyi szakembereknek. A huzavona fél évig tartott, s emiatt decemberben módosítani kellett az eredeti hitelszerződést. (E szerint ez év márciusában termelnie kellett volna az üzemnek.) A korrigálás után a határidőt egy évvel későbbre tolták ki, s az átadás új időpontját 1978 márciusában határozták meg. Jelenleg ez a dátum is veszélyben forog: az amerikai dokkmunkások sztrájkja miatt a gépsor eddig két hónapot késétt. A beruházás csúszása következtében a Medcornak 1977-ben 3 millió dollár devizaarbevételre esett ki, amely bevétel egyenként 21 millió forinttal növelte volna a vállalati nyereséget.

A feltételes mód itt mégsem helyénvaló; mert a dollárvesztés ellensúlyozására a vállalat utólag módosította 1977. évi tervét. Azokat a termékeket, amelyeknek gyártását meg akarták szüntetni, még egy évig tovább gyártják, s ezzel elérik az eredetileg tervezett dollárbevételt.

Eddig a történet, dióhéjban. Ezután két kérdésünk maradt: 1. Nem lehetett előre látni, hogy az amerikai cégnek fizetési problémái támadnak? 2. Ha viszont lehetett, nem kellett volna-e nagyobb biztonsággal, sokkal óvatosabban tervezni a határidőket?

Rajna Györgyi

Libanoni gazdaság

Gyógyulás, sántítva

Újra kinyitottak a bankok

A Közel-Kelet hajdani pénzügyi és kereskedelmi központjában, Bejrútban a gazdasági élet ismét kezd visszaállni a rendes kerékvágásba. Újra kinyitott néhány külföldi bankfiók és vállalat, ismét működik a tengeri és a légi kikötő.

Az arany mankójával

A 18 hónapig tartó polgárháborúban a harcok következtében 10 milliárd dolláros anyagi kár keletkezett. Az ipar termelőkapacitásának egyharmada megsemmisült és jelentős károk keletkeztek a mezőgazdaságban is. A bejrúti kikötő kárszámlája fél-milliárd, a szállodáké pedig 100 millió dollárra tehető. Libanon nemzeti jövedelmének több mint a fele szolgáltatásokból származott a háború előtt. Negyedszáznál több külföldi bankfiók működött Bejrútban, s a főváros a térség kereskedelmének és turizmusának is a központja volt. A polgárháború kitörése után a Bejrútban működő külföldi cégek és bankok azonnal bezárták, tevékenységüket más országba helyezték át. A harcok kitörése után a külföldi leányvállalatok többsége Athénba, Párizsba tette át, ideiglenesen, székhelyét. A libanoni helyzet normalizálódásával megkezdődött a külföldi érdekeltségek lassú visszatelepülése Bejrútba.

Az újjáépítés már elkezdődött, az országraak mintegy 3 milliárd dollár külföldi segílyre van szüksége. Libanon nagy előnye, hogy valutája a polgárháború idején is szilárd maradt. Ennek az az oka, hogy az ország 2,4 milliárd dollár értékű aranytartalékát Zürichben és Londonban őrzik.

Az újjáépítés legsürgősebb feladata a közlekedési és hírközlési hálózat helyreállítása. A liba-

noni gazdasági életben várhatóan nagyobb szerepet jut majd az állami szektor. Ezzel párhuzamosan a kormány természetesen minden tőle telhetőt elkövet, hogy visszacsalogassa a külföldieket. Bejelentették, hogy a külföldi tőke további adókedvezményekben részesül, és a külföldi beruházók garanciákat kapnak minden kockázatra, beleértve a háborús kockázatot is.

Felületi kezelés, mély gondok

Gondot okoz a szakmunkáshiány, a szakmunkások többsége ugyanis a harcok idején más országokba költözött. (Egyes becslések szerint a polgárháború ideje alatt mintegy 700 ezren hagyták el az országot, s azóta csak 300 ezren tértek haza. A kivándorlók között sok felsőfokú szak-képzettséggel rendelkező értelmiségi, valamint szakmunkás volt.) A tripoli és szidoni olajfinomítók ellenben teljes kapacitással működnek, nem érte őket számottevő károsodás a harcok idején. Az újjáépítéssel egyidejűleg felmerült a kérdés: helyese-többre is konzerválni az egészségtelen gazdasági struktúrát? Kétségtelen, hogy a „láthatatlan” bevételek biztosítják elsősorban az ország megélhetését, de nem lehet sokáig késkéledni az ütőképes ipar és a korszerű mezőgazdaság kialakításával sem. A bruttó társadalmi termék csak 7 százalékát adja a mezőgazdaság, hasonlóan alacsony az ipar részesedése is. Egyelőre azonban csak az újjáépítés, a háborús sebek begyógyítása van napirenden, a társadalmi fejlesztési elgondolások megvitatására várni kell.

G. Gy. — Sz. P.

Légi közlekedés

IATA-csaták

A több mint 110 tőkés légitársaságot tömörítő Nemzetközi Légiforgalmi Társulás (IATA) közgyűlése nemrégiben szinte teljes kudarcot ért véget. Nem sikerült most sem megoldást találni a legégetőbb gazdasági gondokra, amelyek már évek óta jelentős nehézségeket okoznak a tőkés világ „légi paránájában”.

a hetvenes évek elején túlzottan felduzzasztották légi parkjukat.

Az „Égi vasút” komplexum

Az elmúlt néhány évben a charter- (bértársaságok megszerzték a transzatlanti útvonal forgalmának 68 (!) százalékát. Az olcsóbb viteldíjak érthető módon mágnesként vonzzák az utasokat. Legújabb példaként a London—New York—London útvonalon „Égi vasút” elnevezéssel olyan ingajarat indult, amelyre csak hat órával az indulás előtt lehet jegyet váltani, a gép fedélzetén pedig az utasoknak külön kell fizetniük az ételért, italért. A vállalkozás — a légitársaság természetesen nem tagja az IATA-nak — óriási sikert hozott, hiszen a retúrjegy ára 240 dollár — 60 százalékkal kevesebb a menetrendszerűen közlekedő légitársaságok viteldíjánál.

Veszteségek, viteldíjak

A költségek (s ezen keresztül a repülőgépek hajtóanyagának) emelkedése az elmúlt évek során, a lassan csillapuló infláció, az üzemeltetési költségek szakadatlan növekedése, az új biztonságtechnikai berendezések beszerzése nem hagyta érintetlenül a tőkés légitársaságok költségvetésének alakulását. Évek óta veszteséges az amerikai Panam, a British Airways, a holland KLM és még jó néhány „nagyágyú”. A mérlegstatisztikák tanúsága szerint a svájci Swissair, valamint a skandináv SAS légitársaságok vannak még viszonylag kedvező pozícióban.

Mivel az IATA taglégitársaságai tehetetlenek a charter-társaságokkal szemben, újabb egymással keverednek harcra. Különösen a brit és az USA-beli légitársaságok vívnak éles harcot a transzatlanti útvonal „maradékának” a megszerzéséért. (Ennek a kíméletlen harcnak egyik jellegzetes példája volt az angol-francia kooperációban készült Concorde szuperszónikus repülőgép New York-i leszállási engedélye kapcsán lezajlott másfél éves huzavona.)

Amerikai gyarak fölénye

A légitársaságok állandó árhaborúja és konkurenciaharcra egyelőre kedvez a nagy repülőgépgyártó cégeknek. Számítások szerint a következő évtized közepéig a tőkés polgári repülés mintegy 130 milliárd dollár értékben lesz kénytelen új repülőgépeket, földi berendezéseket vásárolni. A mai veszteségek mellett egyelőre az IATA tagjai még nem tudják, miként teremtik majd elő a szükséges anyagokat, de a tervezett beruházásoktól nem szívesen állnának el. Elsősorban az Egyesült Államok földi légiipara vár sokat a beharangozott beruházási boomtól. A tőkés világ repülőgépgyártásának mintegy 80 százalékát az USA adja, Nyugat-Európa részesedése az utóbbi évek komoly erőfeszítései ellenére sem haladja meg a 15 százalékot a polgári repülésben. (Az amerikai gépek gépparkjának csaknem 80 százaléka „made in USA”.)

Az IATA egyik legfontosabb feladata a viteldíjak, valamint a kedvezmények megállapítása és összehangolása a taglégitársaságok között a különböző útvonalakra. Az elmúlt öt esztendőben évente több alkalommal emelte a szervezet a viteldíjakat, elsősorban a nemzetközi légi közlekedés „legneuralgikusabb útvonalán”, az úgynevezett transzatlanti járatokon. A nemzetközi utas- és teherforgalom döntő része ugyanis a Nyugat-Európa—USA útvonalon bonyolódik le, tehát a legnagyobb konkurenciaharc ennek a néhány órára történik a megszerzéséért folyik.

Korábban az IATA-tagok beartották a szervezet viteldíj-teteit. Az energiaválság kirobbanása óta azonban szinte már áttekinthetetlené váltak a tarifák. A légitársaságok egymást túllitálva mindenféle kedvezményeket ajánlanak fel az utasok „megszerzése” érdekében, s mindez oda vezetett, hogy ma már csak minden negyedik utas fizet teljes menetdíjat! Bár az utasok és a légi közlekedés száma ismételen növekedik, az IATA tagjai a repülőgépek kihasználásának lassú csökkenéséről, illetve stagnálásáról panaszkodnak. Számítások szerint a menetrendszerű járatokon csak minden harmadik hely foglalt. A kapacitáskihasználás eme kedvezőtlen jelensége persze, annak is köszönhető, hogy a nagy légitársaságok presztízs okoknál fogva is

Gonda György—Szentgáli Péter

Olajipari vállalatok egyesülése

A munkaerő- és eszközfelhasználás, a felhalmozódott szellemi kapacitás, valamint a szénhidrogén-bányászat hatékonyságának növelésére 1978. január 1-vel egyesül két nagy olajipari vállalat: a Dunántúli Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat és a Dunántúli Kutató és Feltárási Üzem. Az új vállalat Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat elnevezéssel Nagykanizsán kezd meg, illetve folytatja együttes működését.

Ezáltal egységes irányítás alá kerül a szénhidrogén-kutatás és -termelés, koncentráltabb fejlesztések valósíthatók meg, racionálisabban szervezhető a termelés-irányítás, s más vállalati tevékenység. Lehetővé válik a jól képzett műszaki személyzet és a technikai eszközök magasabb szintű kihasználása, a beruházási és fejlesztési feladatok hatékonyabb megoldása.

Jó évet zárt a Tiszamenti Vegyiművek

Idei exporttervét 100 százalékkal túlteljesítette a Tiszamenti Vegyiművek: 6 millió dollár értékű kénsvat, porfestéket és kriolitot értékesített. A piacutatással és a termékek minőségének állandó javításával megszerzett jó pozíciót 1978-ban is tartani, illetve fokozni kívánják.

A jövő évi exportbevétel várhatóan meghaladja a hatmillió dollárt. A külföldre kerülő termékek egyharmada kénsvat, több mint 2 millió dollár bevételre számítanak porfestékekből, míg a mosószereport értéke várhatóan félmillió dollár lesz.

Szigorúbb mérce

Termelésbővítés a nehéziparban — Ha nem veszik időben tudomásul...

Szemérmesen, tervszűrőként emlegetik a nehéziparban is a vállalati tervek minisztériumi elbírálását; azt a folyamatot, amelyben a tárca munkatársai összevetik a gazdálkodók programjait a népgazdasági célokkal. Néha ez nem is könnyű feladat, mert a vállalatok elképzeléseit csak többszörös áttétellel befolyásolják az országos feladatok érdekében megszülető gazdasági szabályozások, és azok sem mindig elég pontosan. A többszörös áttétel így a vállalati önállósággal együtt módot ad a népgazdaság fejlődésének nem éppen legkedvezőbb variánsok kimunkálására is.

giaszükséglet — a korábbi évek átlagánál kisebb mértékben — csak 3,6 százalékkal növekszik.

Bővülő termelés

Például kiélezett marad a helyzet a vegyiparban, ahol — az ágazat átlagánál lényegesen gyorsabban — csaknem 10 százalékkal bővül a termelés úgy, hogy mintegy 360 millió dollár értékű árut tőkés piacra kell eladni. És bár lényegében nem változnak az alágazat gyártási és értékesítési feltételei, a termelés növelésével már számolhatnak, a Borsodi Vegyi Kombinát új PVC-és a Tiszai Vegyi Kombinát polipropilénüzemének belépésével.

A két állami nagyberuházás befejezésével sem csökken azonban a vegyipar fejlesztési üteme. Az iparág 1978-ban is — hasonlóan az idei évhez — 12,5 milliárd forintot költött beruházásokra. E területen egyébként az alumíniumiparban várható a legnagyobb változás: 1978-ban 70 százalékkal többet fizet ki beruházásokra az iparág, mint az idén.

A jövőre kezdődő bővítések már szinte minden esetben előre jelzik a nehézipari ágazat hatodik ötéves tervének céljait is.

Az alig több mint két év múlva kezdődő tervidőszak közeledtét mi sem bizonyítja jobban, minthogy a minisztérium tevékenységének döntő részét ma már az újabb középtávú és a távlati terv előkészítése alkotja. A számítások alapján már ismeretek több iparág fejlesztésének főbb jellemzői, melyek nemcsak a tárca fejlődésének ütemét tükrözik. Így például a villamosenergia-iparról a tavaly végzett részletes vizsgálatok kiderítették, hogy az iparfejlesztés struktúrájának javítása és más — szintén nem lényegtelen hatások — révén a korábban előre jelzett igények csökkenthetők. A hatodik ötéves tervben így mintegy 2300—2400 MW teljesítményű új villamosenergia-termelő kapacitást kell csak üzembe helyezni, ami alvapotően a szén- és atomerőművekkel oldanak meg.

Megváltozik a vegyipar fejlesztésének jellege is: az alapanyag-termelés fejlesztését követve erőteljes bővítésre lesz szükség a feldolgozó ágazatokban, hogy minél előbb megszűnjön az aránytalanság az alapanyagexport és a késztermékkivitel, valamint a belső felhasználás között.

Minőségi változást hozhat a gyógyszer- és a növényvédőszer-gyártás fejlesztésében a minisz-

térium által kidolgozott központi fejlesztési programjavaslat végrehajtása. Az átfogó termelésbővítési terv fő célja a világpiacon versenyképesség fenntartása és növelése. A növényvédőszer-gyártás megduplázásával például az össztermelés 40 százalékának exportját tervezik. Miközben a tárca területén állandóan a figyelem középpontjában van a termelékenység növelése. Az eddigi tanulságok alapján a minisztérium termelékenységi munkaprogramja szerint az V. és a VI. ötéves tervben előirányzott termelésnövelést csak a termelékenység fokozásával érhetik el a vállalatok úgy, hogy közben még jelentős mértékben — legalább tízezer fővel — csökkentik a létszámot.

Megcsappanó támogatás

E távlati tervek megvalósításához az ágazat irányítói már figyelembe vették a gazdasági szabályozók 1978-ban életbe lépő módosításának hatásait is. Azokat a kényszerítő és készítő erőket, melyek sok egyéb feladatok mellett arra orientálják a vállalatokat, hogy a bevezetőben említett eltérést a népgazdasági és a vállalati célok között a lehető legkisebbre szűkítsék. S bár a szabályozás alapelvei, legfontosabb módosítási elvei nem változnak, de arra alkalmat adnak a módosítások, hogy tovább csökkenjen a vállalati jövedelmek indokolatlan nivellálása, a támogatások és mentesítések túlzott mértéke. Erőkezényen érinthet több vállalatot az állami visszatérítések szűkítése, a hitelezési elvek következetesebb végrehajtása és a fejlesztési támogatások szigorítása is. Ezek alapján az ágazat egy-egy vállalatánál már most is nyilvánvalóak a lényeges következtetések. Az állami visszatérítések mértékének csökkentése például a Kozmetikai és Háztartásvegyipari Vállalatot a termék-szerkezet változtatására, a Budapesti Vegyi Műveket pedig a tőkés piacon bevált termékeik gazdaságosabb előállítására sarkallja.

Másutt pedig akár százmillió forint nagyságrendű nyereség-csökkenéssel is járhat, ha nem veszik idejekorán tudomásul az exportszerkezet javításának, a nem gazdaságos kivitel visszaszorításának igényét. És azt, hogy a transzferábilis rubel belső árfolyama megváltozik.

Vicsék Ferenc

HORIZONT

Eladatlan szénkészletek

A Saar-vidéken 3 millió tonna készlet hever eladatlanul. A Saarbergwerke Ag. közlése szerint a vállalat hat szénbányája 1977-ben 9,27 millió tonna kőszént termelt. Ez valamivel több volt a tavalyi termelési eredményénél. Az idén kitermelt kőszénmennyiséget nem sikerült teljes egészében eladni.

Franciaországi kőolaj-felhasználás

A Párizsban közzétett adatok szerint Franciaország 1977-ben 99,6 millió kőolajat használt fel, 4,3 százalékkal kevesebbet, mint 1976-ban. Bár a nyilvántartásba vett gépkocsik száma növekedett, a felhasználás 16,95 millió tonna üzemanyag csak 1,2 százalékkal volt több, mint tavaly.

Hibás Chryslerek

A Chrysler Corporation amerikai autógyár bejelentette, hogy általa gyártott 1,3 millió személygépkocsit műhelyi felülvizsgálatra „visszahív”. A vállalat szerint az 1975 és 1977 között készült több gépkocsitípusnál bekevert motorhibák 27 bejelentést és 7 sérülést okoztak.

JEGYZET

Az utca helyett a lakást

Vajon hányan tudjuk, hogy egy ideálisan épített családi ház okos fűtésével egyetlen év alatt 6—8 ezer kilométerre elegendő benzinnel megfelelő energia takarítható meg — anélkül, hogy igényeinkből engednénk.

Remélhető, hogy a közeljövőben mind többek nézete változik majd a tüzelőanyag-ról, hőről, energiáról, hiszen egyre többet beszélünk róla. A napokban például megjelent négy apró füzetecske az újságárusoknál. Az Energia-takarékossági I-1 (az Építészeti Tájékoztató Központ kiadványa) népszerűen, közérthető formában — ám az okokat, indokokat is ismertető — igyekszik megtanítani bennünket, nem a didergős spórolásra, hanem az egyszerű gazdálkodásra.

A második füzet például a hőszigetelés fontosságával foglalkozik, bizonyítva, hogy az ugyan költségesebb — családi házaként 15—25 ezer forinttal többé kerülő — épít-

kezés mód, a megtakarítható tüzelőanyag révén, évi 15—20 százaléknyi „kamatnak” megfelelő összeggel csökkentheti a fenntartás kiadásait. (Kérdés, hogy mindennek ellenére, az amúgy sem olcsó építkezés egy összegben fizetendő többletét tudják-e, hajlandók-e vállalni az építkezők?) Ugyancsak figyelmet kellő, hogy a már meglévő családi házakban is — csupán a lakótér hőmérsékletének megfelelő szabályozásával — évi 1000—1500 forintot lehet megtakarítani. S ezért nem kell mást tenni, mint meg tanulni egyszerűen fűteni.

Aki viszont ennek ellenkezőjét teszi, nemcsak saját pénztárcáját laposítja. A megtakarított energia ugyanis a dollárért vásárolt kőolaj-importhányadot csökkentheti — amelynek ára a belföldi átlagárnak mintegy kétszerese —, így az okosabb fűtőanyag-felhasználás mindannyiunk tárcáját; még inkább kíméi. — tépé —

MSZBT-kitüntetés az IBUSZ-nak

A Magyar-Szovjet Baráti Társaság aranykoszorús plakettjével tüntették ki az IBUSZ-t, a magyar-szovjet barátság elmélyítésében végzett kiemelkedő tevékenységéért. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának évében az utazási iroda a tavalyinál 25 százalékkal több turista szovjetunióbeli utazását szervezte meg, s csaknem 20 százalékkal emelkedett a vállalat szovjet vendégeinek száma. A kitüntetés *Tasnádi Emil*, az MSZBT alelnöke csütörtökön nyújtotta át az IBUSZ vezetőségnek.

Üzenet a Szaljut 6-ról

Nálunk is lesz fenyőfa — közölte immár harmadik hete világszerte is közismert széles mosolyával *Georgij Grecsko* a szovjet televízióezékek csütörtök este a *Mi életrejtünk* című nagyszerű tévéfilmsorozat befejező adásában.

A filmsorozat 1977 korszakos eseményeit felelevenítő csütörtöki záróadásában *Jurij Romanenko* és *Georgij Grecsko*, a *Szaljut 6* tudományos úrállomáson harmadik hete dolgozó űrhajósok emlékeztették a tévénézőket, hogy a lezárult esztendő kiemelkedő a Szovjetunió történetében: a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme 60. évfordulójának, az új alkotmány hatályba lépésének éve, amely az űrkorszak kezdetének 20. évfordulója is volt.

Romanenko és Grecsko elmondta, hogy mindkettőjük régi álma valósult meg 1977-ben, és biztosították az SZKP-t és a szovjet kormányt: *küldetésüket a programnak megfelelően, pontosan teljesítik.*

Tanulmányterv

Mindenki partja Balatonfürednél

Balatonfüreden a tó újabb partszakaszát teszik közkincsé. A part beépíttessége az idegenforgalom fokozatos növekedésével a főszében egyre nehezebb helyzetet teremt, mert a sokszázalékos tömeg mind kisebb helyen zsúfolódik össze.

Az általános elv: megnyitni a Balaton partszakaszát a tömeg előtt — Siófok után most a legszembetűnőbb Balatonfüreden jut érvényre.

A helyi tanács megbízásából a napokban elkészült a mólótól a Marina-szállóig nyúló partszakasz rendezésének tanulmányterve. Ezt a szakaszt úgynevezett *mindenki partjává alakítják.*

Két métert áradt a Duna

A Duna ausztriai vízgyűjtő területén lehullott nagy mennyiségű csapadék *kiadós árhullámot indított el a folyón.* Szigetközén néhány nap alatt két métert áradt a víz, s az árhullám tetőzése után megkezdődött lassú apadás tegnap megállt, miután újabb vízutánpótlás érkezik.

A mindenütt kiszélesedett hajózható mederszakaszok jelzésére a magyar és a csehszlovák hajóút kitző szolgálat új jeleket rakott ki. Az áradás hatására megteltek vízzel a Duna-ágak és helyreállt a talajvíz egyensúlya.

Változóan felhős idő

A várható időjárás ma estig: változóan, időnként erősen felhős idő. Szórványosan várható eső, főként az északi országrészben havas eső. Többfelé megjelenik az északnyugati, nyugati szél. A várható legmagasabb nappali hőmérséklet 2—6 fok lesz.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 314 centiméter volt.

Szilveszteri közlekedésmódosítások

A fővárosi üzletek, vendéglátóhelyek ünnepi nyitva tartása

DECEMBER 31., SZOMBAT: valamennyi élelmiszer- és édesbolt 16 óráig, az ennél egyébként később záró élelmiszerboltok, ABC-áruházak a szombati napokon szokásos 19 óráig, a csarnokok, a piacok, a dohány- és virágüzletek, az iparcikkboltok, az áruházak a szokásos szombati rendjük szerint tartanak nyitva.

Az éttermek és a vendéglátóipari szórakozóhelyek január 1-én hajnali 5 óráig, az egyéb vendéglátóhelyek — italboltok, büfék, falatozók, eszpresszók, cukrászdák — a szombati rendjük szerint, de legfőképpen éjjel 1 óráig tarthatók nyitva.

JANUÁR 1., VASÁRNAP: valamennyi élelmiszer- és édesbolt, csarnok, piac — az egyébként vasárnap nyitva tartó piacok kivételével —, valamint az iparcikküzletek, áruházak zárva lesznek. A dohány- és virágüzletek, valamint a vendéglátó-

helyek a vasárnapi rendjük szerint tartanak nyitva. A *kijelölt vendéglátó üzletek kenyéret, péksüteményt és tejet újév napján is árusítanak.*

A budapesti fodrászüzletek december 31-én (szombaton) reggel 6-tól 18 óráig tartanak nyitva, január 1-én (vasárnap) minden üzlet zárva, január 2-án (hétfőn) a hétköznapi nyitva tartási rend szerint. A fényképészüzletek december 31-én 8-tól 16 óráig tartanak nyitva. Január 1-én minden üzlet zárva. Január 2-án hétköznapi nyitva tartási rend szerint üzemelnek.

A Budapesti Rendőr-főkapitányság közlekedésrendszete és a Budapest Főváros Tanácsa V. B. közlekedési főigazgatósága közli, hogy a fővárosi forgalmi rendjében a *hagyományos szilveszteri ünnepségek zavartalansága érdekében ideiglenes módosításokat vezetnek be.*

1977. december 31-én 16 órától

1978. január 1-én reggel 6 óráig az Üllői út, a József körút, a Rákóczi út, a Lenin körút, a Tanács körút, a Kossuth Lajos utca kereszteződésében a gyalogosok az aluljárók igénybevétele nélkül is közlekedhetnek. Az aluljárók felett az ideiglenes gyalogos közlekedés helyét a járda meghosszabbított vonalában a lánckorlátok kinyitása és az eltolított virágtartó kövedények jelzik.

1977. december 31-én 16 órától 1978. január 2-án reggel 8-ig a főváros egész területén minden jelzőtáblával jelzett várakozási tilalmat feloldanak, de a várakozó járművek nem akadályozhatják a forgalmat és nem idézhetnek elő baleseti veszélyhelyzetet.

A közlekedési hatóságok kéri a gyalogosokat, hogy az úttestre csak kellő körültekintés után lépjenek le és a gépjárművezetőket arra, hogy az ünnepségek ideje alatt fokozott óvatossággal közlekedjenek.

ÜNNEPÉLYES KÜLSŐSÉGEK KÖZÖTT ÁTADTÁK tegnap Kapuvártól a 19-es Volán Vállalat forgalmi-műszaki telepét. A telepen jelenleg 60 gépkocsi tárolására van lehetőség. A járműveket három, egyenként 27 méter hosszú álláson javíthatják, egyidejűleg kilenc gépkocsin dolgozhatnak.

SZOVJET TUDÓSOK ELOÁLLÍTOTTAK a Szomatotropin elnevezésű növekedést hormont, amely olyan betegek gyógyítására alkalmas, akiknél a növekedési rendellenességet anyagcsere-zavarok okozzák. Moszkvai és vilámszerte kutatóknak sikerült kidolgozniuk azt az eljárást, amellyel a Szomatotropin a pajzsmirigy szöveteiből előállítható.

EGYETLEN HATALMAS ISKOLA a Mozambiki Népi Köztársaság, az irástudatlanság felszámolása gyors ütemben folyik. Míg korábban csak a kiváltások ismerkedhettek meg a betűvetés tudományával, ma már csaknem másfél millió gyermek és több százezer felnőtt tanul írni-olvasni.

YEHUDI MENUHEN a szerdai Le Monde-ban megjelent nyilatkozatában felhívta művészkollegáit, hogy mindaddig ne hangversenyezzenek Uruguayban, ameddig a montevideói hatóságok fogva tartják Miguel Ángel Estrella argentin zongoraművészt.

ÚJ SZOVJET TEHERSZÁLLÍTÓ REPÜLŐGÉP kapcsolódik be a jövő év elejétől a transz-szibériai Japán-Európa útvonal forgalmába. Az Aeroflot szovjet légiforgalmi társaság képviselője a TASZSZ munkatársával közölte, hogy a negyven tonna teherbírási IL-76-os repülőgép a 12 tonna teherbírási AN-12-es gépet váltja fel.

KETNYELVŰ, LATIN-ETRUSZK SÍRFELÍRATOT találtak Közép-Olaszországban, Atri városában, a temető egyik sírboltjának bejáratú ívén. A lelet jelentőségét több kutató a híres rosettei kövéhez hasonlítja, amely lehetővé tette az egyiptomi hieroglifák megfejtését.

GYERMEKKÖNYVTÁRI HEKTEKET rendeznek az esztergomi városi könyvtárban, ahol neves költőkkel, írókkal találkozhatnak a gyerekek.

Halálos balesetek

Somogy megyében, Görgetez külterületén Druskóczi József 47 éves gépkocsivezető, nagyatyái lakos tehergépkocsival hirtelen fékezés közben megcsúszott, és átért az úttest bal oldalára, ahol összeütközött a vele szemben haladó személygépkocsival. A baleset következtében a személygépkocsi vezetője, Németh Ferenc 37 éves gépkocsivezető, rinyaszentkirályi lakos a helyszínen meghalt. Druskóczi Józsefet a rendőrség őrizetbe vette és megkezdte a baleset vizsgálatát.

Kiskőrös külterületén Takács János 45 éves gépkocsivezető, izsáki lakos tehergépkocsival elütötte Rimai Pálné 44 éves eltartott, kecceli lakost, aki a helyszínen meghalt. A baleset okának tisztázására vizsgálat indult.

A tiszaújvárosi vasútállomáson egy kiinduló személyvonat lépcsőjén lezuhant a közben megcsúszott és a kecskék alá esett Rácz Ferenc 49 éves tanár, mezőhegyi lakos. A szerencsétlen ember a helyszínen meghalt.

ÉRTEKELTEK a szegedi, Felső-Tisza-part és a hídő környéke beépítésének tervpályázatát. A zsűri döntése alapján a 30 ezer forintos első díjat Kiss Lajos és Szemerey Márta közös munkája érdemelte ki.

A TELEVÍZIÓ műsorvetelésének javítására föld alatti kábelrendszert alakítottak ki Zalaegerszeg Herszon városrészében a Gelka szakemberei. Az eddigi tapasztalatok szerint jól bevált a kábel-tévé-műsor-továbbítás.

MEGKEZDTEK A BÚZA TÉLI ARATÁSÁT a Szegedi Gabonatermesztési Kutató Intézet klímaházában, ahol a naptár már július végét jelzi. A kutatók a világ minden részéről származó búzatorzsek legjobb tulajdonságait átörökítve nemesítik a jelenleginél jobb beltartalmú búzafajtákat.

JANUÁR 1-TŐL AUSZTRIÁBAN már az országhatáron ellenőrzik a külföldi árucikkek védjegyét és azok hiányában visszatartják a szállítmányt — közölte Starbacher osztrák kereskedelmi és ipari miniszter.

ÚJ FESTŐMŰHELYT ÉPÍTETTEK a kaposvári Mezőgép Vállalatnál, 15 millió forintos költséggel. Az új műhelyben korszerű technológiával biztosítják az egészségesebb munkakörülményeket.

TÖBB MINT HARMINCEZER RENDŐR gondoskodik majd róla, hogy Mexikóváros kilenemillió lakosa gondatlanul és biztonságban ünnepeljen, mulasson Szilveszter éjszakáján. Az övintézkedések azt a célt is szolgálják, hogy a több tízezer turista is biztonságban töltse ott az ünnepeket. Az elmúlt években ugyanis gyakran megtörtént, hogy kirabolták őket.

NAGY ÉRTÉKŰ KÉPZŐMŰVÉSZETI GYŪJTEMÉNYT vásárolt a győri Xantus János Múzeum. Az új szerzemények között láthatók Egyri József, Rudnay Gyula festményei, Szőnyi István grafikai és Kovács Margit kerámiái.

FIGYELMETLEN VÁLTOÁLLTAS következtében vasúti baleset történt csütörtökön Bécs Déli-pályaudvarán. A gondatlanság miatt egy több személykocsiból álló szerelvény tolatás közben beütközött az indulni készülő Ljubljana-expresszbe. Az üzemeltető közleményében 16 személy megsérült, három sebesültet kórházba kellett szállítani.

Végző búcsú Pavlovsky Ferenctől

Tegnap a Rákospalotai temetőben nagy részvétellel kísérték utolsó útjára *Pavlovsky Ferencet*, a munkásmozgalmat régi harcosát, a SZOT alelnökét, a Nyomda-, a Papíripar és a Sajtó Dolgozói Szakszervezetének elnökét. Az elhunytól az MSZMP XIV. kerületi bizottsága nevében *Schwalner András*, a SZOT elnöksége és a szakszervezet központi vezetősége nevében *Kimmel Emil*, a szakszervezet főtitkára búcsúzott.

HALALOZÁS

NÉMETH MIHÁLY, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, a Magyar Partizán Szövetség tagja, életének 78. évében elhunyt. Temetése 1977. december 30-án, délután 2 órakor lesz az orosházi Alvgi temetőben — jelenti az MSZMP orosházi városi bizottsága és a Magyar Partizán Szövetség.

Szobor Chaplinnek?

London állítson szobrot halhatatlan szülőföldjének, *Charlie Chaplinnek* — ezt javasolta *alig négy nappal a némafilm utóéletlen klasszikusának halála után London város egyik tanácsnoka.* A nagy-londoni városi tanács csütörtöki ülésén *Illyd Harrington*, a munkáspárti csoport vezetője javasolta, hogy a város egy életnagyságú szobor felállításával fejezze ki nagyrabecsülését *Chaplin művészetéért.*

Elképzelése szerint a szobor a dél-londoni proletárgyűd szívében állhatna, ahol 88 évvel ezelőtt egy nyomorgó komédiáscsaládban látta meg a napvilágot *Charlie Chaplin.* Az életnagyságú szobor híres buggyos szárú, gyűrött nadrágjában, csónakcipőjében és fekete keménykalapjában örökítene meg *Chaplint*, úgy, ahogyan a filmvászonról milliók zárták a szívükbe.

Támad az A-1-es vírus

Influenzajárvány a Szovjetunióban

Moszkvai tudósítónktól.

Az ország nagy kiterjedésű körzeteit érintő *influenzajárvány terjed a Szovjetunióban.* A *Lenyinszkoje Znamja*, a moszkvai területi pártbizottság és tanács lapja a járvány jellegéről megkérdezte *Emilia Andrejevna Purinát*, az orvostudományok kandidátusát, aki egyebek között ezt mondotta:

— November huszadika után *Habarovszkban* ugrásszerűen emelkedett az influenzás megbetegedések száma. Később más helyütt is mind nagyobb méreteket öltött az influenza. Járványos jellegű megbetegedéseket észleltünk *Moszkvában, Leningrádban, Odesszában, Cseljabinszkban* és más városokban. *A jelenlegi járvány okozója az 1947—1957 között feltűnt A-1 vírus.*

A cseppfertőzéssel terjedő megbetegedés elleni védekezést jó ideig hátráltatta, hogy a vírus különféle alfajával szemben új gyógyszereket kellett rövid idő alatt, nagy mennyiségben forgalomba hozni. A szovjet víruskutatók nagy reményeket fűznek a gyógyszerterápiában már kapatható *U XX Interferon* gyógyszerhez, az antibiotikumokhoz, szulfamidokhoz.

ÖTVENNYOLC ÉVES KORÁBAN ELHUNYT *Voldemar Panszo*, a szovjet színház- és filmművészet kiemelkedő egyénisége, a tallinni Drámai Színház főrendezője. Panszo 1941 óta tevékenykedett színészként és rendezőként *Esztország* különböző színházában, és 1970 óta vezette a *Drámai Színházat.*

Albán gazdaság

Változatlan kérdőjelek

Igen nehéz pontos és átfogó képet kapni Albánia gazdasági helyzetéről. Tiranában a legfontosabb gazdasági mutatókat nem, vagy pedig hiányosan hozzák nyilvánosságra. Azt sem lehet pontosan tudni, hogy az albán-kínai kapcsolatokban bekövetkezett bizonyos kihűlés milyen hatást gyakorol majd a két ország együttműködésére, illetve Albánia népgazdaságfejlesztési célkitűzéseire.

Az elmúlt másfél évtizedben Albánia elsősorban és szinte egyetlen gazdasági partnere a Kínai Népköztársaság volt. Nyugati becslések szerint a kínai hittelek nagyságrendje mintegy 800 millió dollárra tehető. Számos nagy ipari és mezőgazdasági létesítmény finanszírozásában, illetve építésében vett részt Peking, s a dél-európai ország külkereskedelmének is nagy része Kínával bonyolódott le.

A „kínai kapcsolat” mindamellett nem változtatott lényegesen az ország gazdaságépítési koncepcióján, az autarkian, az „önerőre való támaszkodáson”. Albánia gyakorlatilag nem kapcsolódott be a nemzetközi munkamegosztásba, célkitűzéseit szinte kizárólag „házon belül és házilagosan” szándékozik megvalósítani. A nyersanyagokban — kőolaj, réz, nikkel, vas, króm stb. — viszonylag gazdag Albánia számára az autark gazdaságfejlesztés sok gondot okoz. Az elavult termelészökök, az alkatrészhiány, a modern technika importjának hiánya, a gazdaságirányítás túlzott központosítása, az egyre inkább jelentkező munkaerőhiány nem teszik lehetővé az intenzív fejlesztést. Az 1980-ig terjedő jelenlegi ötéves terv legfontosabb célkitűzése, hogy Albánia ipari-agrar országgá váljék, továbbra is az önerőre való támaszkodás alapján.

A terv legfontosabb mutatói elméletben kétszázalékosnál gyorsabb fejlődést írnak elő. Öt év alatt — a terv szerint — a nemzeti jövedelem 38—40, az ipari termelés 41—44, a mezőgazdaság pedig 38—41 százalékkal emelkedik majd. Összehasonlítva az előző tervperiódus célkitűzéseivel, megállapítható, hogy a mostani albán ötéves terv egyes célkitűzései — például az ipari termelés növekedési üteme — visszajogottabb. Továbbra is a korszerű nehézipari bázis megteremtése élvez elsőbbséget, különösen a vas- és acélpár, a vegyipar, a bányászat és az energiatermelés számítható a kiemelt ágazatok sorába. A jelentős mennyiségű nyersanyagkincsek feldolgozott formában való értékesítése is a központi célkitűzések között szerepel, ugyanis a feldolgozottsági fok növelésével gyarapíthatók az ország devizabevételei.

A tervidőszak során számos nagyberuházás megvalósítására kerül majd sor. 1980-ig befeljezik az elbasani vaskohászati kombinát építését, újabb rezdúsítókat létesítenek. Ballshban elkészül az új olajfinomító, Lacban nitrogénműtrágya-gyár épül. A tervek szerint az új létesítményekhez szükséges energiát a Drin folyó vízierőmű-sora biztosítja majd. Több gépgyártó nagyüzem megépítése is szerepel a tervcélok között, egyelőre azonban a kisüzemek jellemzik az albán feldolgozó ipart.

Jelentős változásokra van szükség a mezőgazdaságban is,

ugyanis az ország lakosságának gabonaellátását ma még csak importból képesek fedezni. Albánia területének csak egynegyede hasznosítható a mezőgazdaság számára; az időjárási viszonyok sem kedveznek ennek a szektornak. A jelenlegi ötéves terv az agrárszektor számára a gabona- és húsönellátás megberemelését és biztosítását írja elő a legfontosabb célkitűzéseként. Jelentős eredmények születtek az elmúlt esztendőben a zöldség- és gyümölcsstermesztésben, amely nagy lendületet adott az élelmiszeriparnak, s ezen keresztül a primór- és konzervtermékek kivitelének.

A 28,7 ezer négyzetkilométer területű, 2,5 millió lakosú balkáni ország munkaképes lakossága mintegy egymillióra tehető, ennek fele a mezőgazdaságban dolgozik. A szolgáltató szektor csak most indul fejlődésnek. Az elkövetkező években várhatóan jelentős munkaerő-átcsoportosításokra lesz szükség az egyes ágazatok között, hacsak Albánia nem kapcsolódik be a nemzetközi munkamegosztás folyamatába. Ennek valószínűsége azonban — éppen az autark gazdaságfejlesztés erőltetése miatt — csekély, pedig az ország népgazdasága szerkezetiileg meglehetősen külkereskedelem-orientált.

A nemzeti jövedelemnek csaknem egyharmadát ez idáig a külkereskedelem csatornáin keresztül értékesítették, elsősorban feldolgozatlan és feldolgozott nyersanyagok, gyümölcsök, konzervek formájában. A kivitelről és a behozatalról friss adatok nem állnak rendelkezésre. 1974-ben a kivitel 200, a behozatal mintegy 250 millió lek értékű volt. Számítások szerint azóta növekedett a külkereskedelmi mérleg hiánya, s a feldolgozott termékek kivitelének erőltetett fokozása is a mérleghiány lefaragásának irányába hat. 1977-ben a kivitel növekedésének előirányzata 25 százalék volt az előző évihez képest, az import alakulásának adatai nem ismeretesek. (Némi további támpontot jelenthet az a nyilvánosságra hozott adat, amely szerint az évtized végére az összeportban a feldolgozott termékek hányadát 65 százalékra kell emelni.)

Ami az ország külkereskedelmi partnereit illeti, megállapítható, hogy Tirana viszonylag kevés országgal kereskedik. Legfontosabb partnere — és eddig hitelnyújtója — Kína; az európai szocialista országokra jut az albán külkereskedelmi forgalom hozzávetőleg egyharmada. Szinte csak jelképes kapcsolatok alakultak ki a fejlett európai tőkés országokkal, elsősorban Olaszországgal.

Várható, hogy Albánia tőkés gazdasági kapcsolatai a következő esztendőben sem bővülnek lényegesen. Továbbra sem veszi igénybe Tirana nyugati hitelt, impotjának pedig a devizahiány szab gátat. Az önerőre való támaszkodás célkitűzéseibe sem „illik be” különösebben a külkereskedelem, ezen belül is az import — elsősorban tőkés import — csatornáinak megnyitása. A jelek arra utalnak, hogy az elkövetkező években — legalábbis a mostani tervidőszakban — lényeges változás nem várható az albán gazdaságpolitikában, valamint a fejlesztés irányában.

G. Gy. — Sz. P.

Kvarcórát is?

Kooperációk a levegőben — A hazai zsebszámológép intő példája

A kvarcóra — pontos. Tanúsíthatja ezt bárki, akinek csuklóján már a korszerű időmérő eszköz számai villognak, de hasonló lehet a véleményük az óra-, ékszerboltok kirakatánál nézelődőknek is. Az üveg mögött svájci világmárka; Certina példányai sorakoznak, ám úgy tűnik, már nem sokáig.

— Naponta 30—40 darabot adunk el — újságolja Nemes Jánosné üzletvezető-helyettes.

— Magyar kvarcóra? Most halom először. Egyetlen hazai gyár sem jelzett ilyesmit, így vállalatunk semmiféle felméréssel nem foglalkozott — mondja Bogár Endre, az Óra- és Ékszerkereskedelmi Vállalat kereskedelmi igazgatója.

Nincs véleményük

Pedig nemrégiben sajtóhíradás jelent meg, miszerint — hazai fejlesztés hiányában — két külföldi kooperációra támaszkodva, megkezdődik a hazai kvarcóragyártás. Érdeklődésem az érintett vállalatoknál — enyhén szólva — váltakozó „sikerral” járt. Az LC-kijelzők magyarországi előállításában közreműködő Elektromodul Külkereskedelmi Vállalat vezérigazgatója például kérdésemre azt válaszolta, hogy nem övök a kezdeményezés, csupán az ügyet intézik a Remix-gyár megbízásából. Debrezényi Lászlónak, a Remix műszaki igazgatójának közlése: „Nem tudok többet mondani, mint ami a sajtóban eddig megjelent.”

Az LC-kijelzők magyar-osztrák kooperációs szerződés alapján készülnek. A gyártást az osztrák Elektrovac cég technológiai eljárásai, termelő berendezései és szerelő szerszámai átvételével a Remix végézné, a gyártmányok egyik felhasználója pedig, mint óragyártó, a Magyar Optikai Művek lenne.

Újabb telefon, és — újabb kitérés az érdemi információadás előtt. Balogh András, a MOM kereskedelmi igazgatója egyértelműen közli: sem fejlesztési, sem üzletpolitikai elképzelésekről egy szót sem szól, míg a Magyar Nemzeti Banktól meg nem kapják a gyártáshoz szükséges támogatást. És itt már nagyobb részt a másik kooperációról van szó: a MOM ugyanis az amerikai Cronar céggel együttműködve készíti a kvarcórák gyártására és külföldi értékesítésére. Ehhez szükséges a bank támogatása.

A magyar-osztrák együttműködést bonyolító Intercooperation Rt. fősztályvezetője, Maros György az első, aki beszélgetésre hajlandó ebben az ügyben.

— Indokoltak, érthetőek ilyenkor a viták — kezdi. — Rendkívül termelékenyen gyártható, kiszámíthatatlanul és rohamosan zuhanó árú termékekről van szó. Ami vitathatatlan: csak a hazai fejlesztésre nem lehet támaszkodni, a műszaki eredmények átvétele a járható út.

— A termékek árzuhanását említtette. Erdemes ilyen helyzetben elkezdni a gyártást?

— Amit mondok, az a folyékony kristály kijelzőkre vonatkozik, mivel most erről beszélünk. Az LC-k többféle műszeripari gyártmányhoz használhatók, segíthetik a hazai fejlesztést. Kérdezze meg a MOM-ban: a „gondolkodó” fűrdőszobai mérlegtől a fényből táplálkozó, solár-

cellás órákig és egyéb műszerekig, seregnyi lehetőség kínálkozik felhasználásukra. Az kétségtelen, hogy ilyen termékek gyártása csak nagy sorozatgyártásban fizetődő. Ezért is fontos, hogy nem egyetlen gyártmány licencét akarjuk megvásárolni — hanem technológiát veszünk, amely többféle célú hazai fejlesztést tesz lehetővé. A tervek — tudomásom szerint — a gyártóknál készen állnak. Mi hajlandók vagyunk saját anyagi alapunkból is juttatni a MOM-nak, de az üzlet megkötéséhez a bank jóváhagyása szükséges.

A részletek

A hazai kvarcóragyártás ügyében tehát, úgy tűnik, az MNB mondja ki a döntő szót — ám erdemes előbb megismerkedni a pontos részletekkel. A MOM nem az USA-beli Cronarral, hanem annak svájci leányvállalatával, a Modarral készül kapcsolatba lépni. A gyártás megindításához több mint 30 millió forintos fejlesztés szükséges, ebből 13 millió az Intercooperation ad át saját fejlesztési alapjából, további 20 millió pedig a MOM fejlesztési alapját terhel. A gyár számításai szerint — ötéves bérunkaszerződést alapul véve — a mutatók jobbakk lesznek, mint a jelenlegi termékeknél.

Az OMF műszaki színvonal elbírálására illetékes képviselői a vásárolandó gépek korszerűségéről csak a dokumentációk további tanulmányozása után adnak hivatalos véleményt. Annyit azonban már most közöltek: az órák magyarországi bérszerelését nem támogatják! Az LC-kijelzős mérleg gyártását viszont igen, mert ezt a terméket korszerűnek tartják. Egyidejűleg megállapították, hogy a vásárolandó gyártókapacitás egyéb, korszerű műszergyártásra is jól használható.

Az MNB álláspontját Kiss Attiláné osztályvezető az alábbiakban foglalja össze:

A bank nem támogatja

— Jó néhány fenntartásunk van. Nem látjuk biztosítottak, hogy ez a know-how és a betanítás olyan terméket eredményez-e, amely megfelelő áron eladható, akkor is, ha a Modar nem vásárol vissza. Az igaz, hogy a gyártókapacitás konvertálható, ám nem közömbös, milyen piacra. Nem megnyugtatóak a gyár által felsorolt finanszírozási források sem. Az Intercooperation a részvénytőkéjéből juttat 13 millió forintot, de nem tudni, milyen határidőre és milyen visszatérítési feltételek mellett. Különböző külső és belső körülmények a MOM-nál nyereségcsökkenést okoztak, így a fejlesztés rá háruló részét nem tudja „elviselni”. E termékek tőkés piaca rendkívül ingatag, a kereslet visszaesését nehéz kivédeni. Kétséges a MOM idén átvett battonyai üzemenek kellő műszaki felkészültsége is. Ezek alapján, azt hiszem érthető, ha a tervezett kooperációval ebben a formában nem értünk egyet.

*

Az írás folyamán többször is úgy éreztem, mintha már valamikor feltettem volna ugyanezeket a kérdéseket — és mintha már kaptam volna ugyanilyen válaszokat. Csakhamar rájöttem: éppen két éve, a hazai zsebszámológép-gyártásról írtam hasonló sorokat. Csupán emlékeztetőül: az idő tájt több magyar gyártóvállalat próbálkozott — tőkés kooperáció alapján — a magyar zsebszámológép-gyártás megteremtésével. Egyiküknél be is indult, de a gyors és nagymértékű világgpiaci árcsökkenéstől a nyugati partner időközben tönkrement. Megtörtént az is, hogy mire Magyarországon elvégezték az összeszerelést, már alacsonyabb volt a késztermék ára, mint amennyiret néhány hónappal előbb az alkatrészeket megvették... Akkori beszélgető partnereim derűs optimizmussal egybe-között 10—12, „sorozatgyártás előtt álló” hazai típus prospektusával ismertettek meg... amelyekből természetesen sohasem lett semmi sem.

Nyilvánvalóan nem könnyű az „import vagy hazai gyártás” kérdésben helyesen dönteni. Azt azonban már az előkészületek során tisztázni kell: mi minősíthető bér munkának, és mi kooperációnak; mi a különbség hazai fejlesztést segítő technológiavásárlás és „távírói követő” fejlesztés között.

A kvarcórák hazai gyártásáról, az ezt segítő tőkés kooperációról — ez mindenesetre eltérő a zsebszámológép-historiához képest — még nincs döntés. Még lehet gondolkodni...

Bognár Nándor

Elmaradás az exportban

Növekedett a gépipar termelése

Javuló termékszerkezet

A termelés bővítése mellett a termelési szerkezet korszerűsítésének gyorsítása, a magasabb áron eladható gyártmányok arányának növelése a gépipar legfontosabb feladata a jövő évben is.

Az idén nyolc százalékkal, az ipar átlagánál valamivel nagyobb ütemben növekedett a gépipari termelés. Ezen belül is a legkiemelkedőbb eredményeket a hűtési- és vákuumtechnikai, valamint a műszeripari ágazat érte el. Az exportban azonban nem teljesült maradéktalanul az éves terv. Ugyanakkor a hazai szükségletek kielégítésének színvonalát lényegesen javult, 12 százalékkal több terméket érté-

kesítettek a belkereskedelemnek, mint az elmúlt évben.

Felgyorsult a termékszerkezet átalakítása is. Az exportbővítő fejlesztésekre a gépipari vállalatok eddig csaknem 16 milliárd forint hitelt vettek fel a 45 milliárdos keretből.

A jövő évben, akárcsak az idén, a népgazdaság legdinamikusabban fejlődő ágazatainak egyike lesz a gépipar. A termelés az ipari összerelés 5,5—6 százalékos tervezett növekedésével szemben 6—7 százalékkal bővül majd.

A közelmúltban a KGM felmérte a tárcs vállalatnál a nem gazdaságosan előállított, de

szükséges, illetve a különböző üzemekben párhuzamosan gyártott gépipari termékek körét. A minisztérium 750 millió forint értékű gyártmánylistát állított össze ezekről a termékekről. A szövetkezeti ipar eddig 120 millió forint értékű gépipari cikk gyártását már átvette, ugyanis jövedelmezőbbben képesek azokat gyártani, s az igényeket is ki tudják elégíteni. Jövőre ez a folyamat tovább folytatódik. Ezzel egy időben fokozatosan megszüntetik, illetve csökkentik az elavult, vagy a csak ráfizetéssel gyártható termékek előállítását, és az igényeket importból fedezik.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Lengyel mezőgazdaság

Augustyn Wos professzor, a lengyel mezőgazdasági tudományos intézet igazgatója egy nyilatkozatában elmondta, hogy a gabona-termés várhatóan mintegy 10, a burgonyahozam pedig 16 százalékkal lesz alacsonyabb a tavalyinál. Kedvezően alakult viszont az állattalomány fejlődése. A sertésállomány 15,2, a szarvasmarháé 1,8 százalékkal növekedett az előző évihez ké-

pest, míg várhatóan 7,5 százalékkal nő a tej- és 17 százalékkal a tojástermelés. A fejlődés ellenére a húshozam mintegy 2 százalékkal fog elmaradni a múlt évi mögött, a növekedést nagy számaránya miatt. A professzor szerint igen kedvező az egyéni gazdák növekvő érdeklődése a beruházások iránt; beruházásaik 1976-hoz képest 13 százalékkal növekedtek.

Fórumunk hagyománya, hogy egy-egy esztendő fordulójához érve, helyt adunk megyei tanácselnökök gondolatainak, gondolatébresztő írásainak, ami egyben az előző év mérlegkésztése, de előre pillantás is. Egy dolog esztendő eredményeinek vázlatos áttekintése, ugyanakkor olyan tanulságok megfogalmazása, amelyek nem mellőzhetünk az új év megnevezett feladatainak teljesítésében. S vajon volt-e már olyan év, amelynek elteltével ne mondtuk volna: a következő még nehezebb lesz, sokkal fejtélmeztebb, hozzáértőbb munkát igényel? Nem volt és nagyon reméljük, hogy nem is lesz. Egyszerűen azért, mert a szocialista építés követelményrendszerét mi magunk szigorítjuk esztendőről esztendőre. Mert az igényességünk, a gyarapodás, a boldogulás magunk diktálta normája erre kötelez bennünket.

Lehetőség és teremtőkészség

Az V. ötéves tervciklusból két év telt el, de már most megállapítható Zala-ban is, hogy a terveinkben szereplő feladatokat a központi intézkedések szerint, a figyelembevételével, a jogos igények jó sorrendjében, megalapozottan és mértékártóan határoztuk meg. Különösen a lakásépítési program időarányos végrehajtásának túlteljesítését tartjuk jelentősnek. A tervben az elmúlt két évre 3800 lakás megépítése szerepelt, ezzel szemben 4169 lakás készült el.

Fontos feladatnak tekintjük a megye két városa és Lenti nagyközség infrastrukturális elmárádásának mérséklését. Ezért szorgalmazzuk a közműfejlesztéseket, az alsófokú központokban a kisvízművek létesítését, valamint a zalakarosi fürdő fejlesztését. Az eredmény: a víztermelési kapacitást két év alatt több mint 3600 köbméterrel növeltük, 57 kilométerrel bővült a vízvezeték-hálózat, jelentős számú lakást kapcsolhat be az ivóvízhálózatba, és 18 kilométerrel hosszabb a csatornahálózat. A tervidőszak végéig megépítendő 21 községi törpe vízműből hét már működik, négy pedig épül. A már országos hírű zalakarosi fürdő további létesítményekkel gazdagodott.

Tovább javult a megye egészségügyi és szociális ellátása. A kórházi ágyak száma Zalaegerszegen nyolcvannal, Nagykanizsán kilencvennel nőtt, üzembe helyeztük Zalaegerszegen az új

rendelintézetet. Folyik a megyei kórház rekonstrukciója. A bölcsődei helyek száma terveinknek megfelelően növekszik.

A művelődésügyi ágazat központi tervében előirányzott 2712 óvodai helyből két év alatt 1150-et hoztunk létre. Az 1980-ig tervezett 124 általános iskolai tanterem 52,4 százaléka már megvalósult. Elkészült 240 gyermekotthoni hely, befejeződött a Ganz Abraham Gépészeti Szak-középfiskola bővítése. Zalaegerszegen, folyamatban van a Zalaegerszegi Mezőgazdasági Szakmunkásképző Iskola bővítése, valamint a megyeszékhelyen a sportcsarnok építése.

Zala megye tanácsai 1978-ban beruházási célra 613 millió forintot használhatnak fel. Jövőre 1850 lakás felépítésével számolunk. A városokban tovább javul a vízellátás, 4 községben befejeződik, további nyolc községben elkezdődik a kisvízműépítés. Gondot jelent mindkét városunkban a szennyvíztisztítás, ezért mind Zalaegerszegen, mind Nagykanizsán fokozott ütemben folynak a víztisztító művek építési munkálatai.

Az egészségügyi ágazatban a kórházfejlesztésen kívül két községben új fogorvosi rendelő épül, a két városban pedig 160 gyermekkel többet fogadhatnak a bölcsődék. A művelődési ágazatban 1978-ban 625 óvodai hely, 32 általános iskolai tanterem befejezése és további tanterem építése javítja majd az oktatás, a nevelés körülményeit.

Ujvári Sándor

Szellemi felemelkedés

Szabolcs-Szatmár megye a felszabadulás előtt minden tekintetben — így természetesen — az ország legelmaradottabb vidéke volt. Az 1941. évi népszámlálás adatai szerint a megyei népesség 13,3 százaléka — több mint 72 ezer ember! — nem tudott írni. Roppanó súlyos örökség volt ez számunkra is, az ország számára is.

Mi a helyzet ma? A népességszámot tekintve, Szabolcs-Szatmár az ország három legnagyobb megyéjének egyike. A természetes szaporodás csaknem háromszorosa az országos átlagnak. A lakosság mintegy 50 százaléka 30 éven aluli, tehát nálunk különösen magas az ifjúsági korosztályhoz tartozók aránya.

A fejlődés néhány adata. Oktatási intézményhálózatunk a felszabadulásig a szétaprózottság, a gyenge felszereltség jellemezte. Azóta a megyében meghétszereződött az óvodák száma, s huszszor több óvodó felügyelete alatt három és félszer több gyerek nevelkedik az intézményekben. Az általános iskolák száma ugyan a felére csökkent, ám az osztálytermek száma háromszorosára növekedett; kétszer annyi pedagógus tanít az általános iskolákban, mint 1952-ben. Az elmúlt tizenöt év alatt több mint 50 százalékkal növekedett a középfiskolák száma. Nyíregyházán, a megyeszékhelyen ma már két főiskola működik. Az itt képzett pedagógusok és üzememlékek zöme felbecsülhetetlen kincsét

jelent a falvak szellemi felemelkedésének elősegítésében.

Ebben az ötéves tervben az intézményhálózat még erőteljesebb fejlesztésével számolunk. Gondolom, mindennél többet mond és meggyőzőbb a következő számsor: egyebek között öt-ezer óvodai, 100 általános iskolai diákotthoni, 120 gyermekotthoni, 150 gyógy pedagógiai intézeti, 600 középfiskolai diákotthoni, 660 szakmunkásképző-intézeti otthoni hely és 300 általános iskolai, 26 középfiskolai tanterem, 16 szakmunkásképző-intézeti osztály és előadóterem, 180 szakmunkásképző-intézeti tanműhely, valamint két művelődési otthon építésén fáradozunk.

Elkészítettük a megye közoktatásának 15 éves távlati fejlesztési tervét — összhangban a településhálózati elképzelésekkel —, ami 1975-től 1990-ig szól. Elsősorban az általános iskolai hálózat kiterjesztését, a szakmunkásképzés mennyiségi és minőségi fejlesztését, a munkás-lakta települések ellátottságának sokoldalú javítását, a szocialista gondolkodás és életmód térhódítását tűztük ki célul. Megannyi intézkedést tettünk a tankötelezettségi törvény végrehajtására, a kezdeti eredmények már érzékelhetők. Ennek ellenére, e tekintetben még nem értük el az országos átlagot. Sokat kell tennünk a felnőttekért, noha öröndetes, hogy ebben a tanévben 183 osztályban csaknem 6500 felnőtt tanult a napi munkája mellett.

Dr. Fehér János

Baranya megyében sem képes kielégíteni az igényeket az építőipar. A szakemberek ugyan még vitatják, milyen mértékű a hiány, azt azonban senki nem vonja kétségbe, hogy ennek következtében lényegesen kevesebb fejlesztésre került sor a megyében. A kapacitás gondok mellett azonban a beruházási tevékenység színvonala sem volt kielégítő, amit a szükségtelen és túrhatalos engedelmények is bizonyítanak. (A szerződéskötési fegyvelm csökkenése, a szerződéses kötelezettségek elmulasztása stb.) Akadozik a beruházási folyamatban részt vevő tanácsai szervek együttműködése, ugyanakkor érdekeltségi különbségek is nehezítik a feladatok ellátását. Ezeket a problémákat kell elsősorban változtatnunk.

A Baranya megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága úgy döntött, hogy jelentősen megnöveli a tanács vezetők felelősségét, s egyben az erkölcsi és anyagi megbecsülés hatásosabb formáit is megteremti. A beruházási megtakarításokból — ha az a jobb munka eredménye — fejlesztési támogatást kívánunk

nyújtani a tervező és kivitelező vállalatoknak. Ily módon a leg-gazdaságosabb megoldásokra ösztönözzük őket és jutalmazási rendszerünkben is nagyobb szerepet szánunk a jól végzett beruházási munka elismerésének. Felkértük az MTE SZ és a Közgazdasági Társaság megyei szervezeteit, hogy segítsék elő a szakemberek továbbképzését és a beruházási tevékenység javítására írjunk ki együttes pályázatot.

Külön szeretnék szólni a beruházási koordináció javítására tett intézkedéseinkről. Ez évben két alkalommal minden város és minden járás területén beruházási koordinációs tárgyalást hívtunk össze. Ilyenkor a beruházók, tervezők, kivitelezők együtt tekintik át a beruházásokat, s megállapodnak a szükséges tennivalókban. Az átfogó döntést igénylő kérdésekkel kapcsolatosan pedig a megyei szervek tesznek lépéseket.

Vannak egyéb teendőink is. A tervezésnek nem ismert vagy nem megfelelően feltárt műszaki-gazdasági körülmények, illetve azok változásai meglehetősen sok gondot okoznak. Bár a tervezéskor is törekedtünk ezek figyelembevételére, de meggyőződésünk: erre a végrehajtás so-

rán is szükség van. Egyetlen példa a rugalmas, ésszerű döntésre. A Szigetvárra tervezett szennyvíztelep megvalósításához eredetileg 34 millió forintot irányoztunk elő, de — mai ismereteink szerint — az 68 millió forintba kerül majd. A beruházást megsem halaszthatjuk el, mert a Szigetváron most épülő kórház működésének egyik alapfeltétele a szennyvíztelep. Ezért — a későbbi „visszaszolgáltatás” kötelezettségével — Komlóról utaltuk át a megyei támogatást Szigetvárra.

Az egyik legfontosabb feladatunk az új évben az lesz, hogy a szabályozómódosítások hatását mielőbb és minél realisabban feltárjuk, rugalmasan alkalmazkodjunk az új körülményekhez; a másik teendő: igazodni a szabályozott beruházási lehetőségekhez, ami a tanácsok beruházási célú felhasználását szorítja korlátok közé. Mi következik ebből? Baranya megye tanácsai 1978-ban 1481 millió forintot fordíthatnak beruházásra. A központi akarat szerint — egy fillérrel sem többet; a helyi akarat szerint — legalább ennyit.

Horváth Lajos

Ágazati és területi érdekek harmóniája

Mint a többi alföldi megyében, Bács-Kiskunban sem volt számottevő ipar a felszabadulás előtt. Ma minden negyedik kereső az iparban dolgozik. A fejlődés ütemét jellemzi, hogy az elmúlt, csaknem két évtizedben megyénk ipari növekedése több mint kétszerese volt az országos átlagnak. Az iparfejlesztés — ha megkésve is —, fontos gazdaságpolitikai feladatokat oldott meg. Megszűnt az elvándorlás, ma már lényegében teljes körű a foglalkoztatottság.

Az így kialakult ipar 70 ezer embert foglalkoztat, és az idén — 10 százalékos termelésnövekedéssel —, mintegy 18 milliárd forint értéket állított elő. Bács-Kiskun szocialista ipara az ország ipari termelésének mindössze 3,2—3,3 százalékát adja, bizonyos iparágak termelése azonban országos méretekben is kiemelkedő. Mindenekelőtt az élelmiszeripar jelentős, az országos termelés 6 százaléka megyénk-ből kerül ki, s a legtöbb korszerű nagyüzem is ebben az ágazat-

ban található. Mindezek ellenére változatlanul a legnagyobb feladatunk éppen a megye élelmiszeriparának gyors fejlesztése, teljesítőképességének elősegítése. E tekintetben gondjaink is vannak, mert nagy és nehezen elviselehető aránytalanságok érzékelhetők a mezőgazdaság által megtermelt alap- és nyersanyagok, valamint a jelenlegi tárolási feldolgozókapacitás között. A mezőgazdasági termények jelentős része feldolgozatlanul kerül ki a megyéből, ez roppant költséges és veszteséges. Ma már nélkülözhetetlen iparágak hiányoznak megyénk élelmiszeriparának struktúrájából.

Tehát megannyi kedvező és nagyon jelentős változás ellenére — számottevő szénhidrogén feltárása, a műszer- és hűtőtechnikai iparágak fejlődése, a könnyűipar előretörése —, rendkívül komoly feladatokat jelentenek számunkra a most következő évek. Néhány példa: az ipar termelékenységének elmarad az országostól; alacsony annak szakmai, műszaki-technikai színvonala; sok az elaprózott kis termelőegység; több gondot kell fordítani a szervező-koordináló tevékenységre a hatékonyság növelése érdekében; nagy nehézsé-

geket okoz az építőipar teljesítőképességének hiánya, s még sorolhatnám tovább. Míg tehát Bács-Kiskunban hosszú éveken keresztül az egyik legfontosabb társadalompolitikai feladat a foglalkoztatás biztosítása volt, ma már kiapadóban vannak munkaerőforrásaink, és — úgy tetszik — ezt a tényt a termelőegységek, olykor az ágazati irányítás vezetői sem veszik kellő gondossággal számításba.

A megyei tanács számos intézkedést hozott. Ebben az évben kidolgozta a selektív iparfejlesztés alapelveit, s az ipari egységeket, ún. létszámnövelési kategóriába sorolta; bevezette a kötelező munkaerő-közvetítést a megye egész területére.

Számunkra a párt legutóbbi kongresszusán meghirdetett programnyilatkozat, a megyei pártértekezlet határozatai, s a már említett iparfejlesztési koncepció jelenti ebben a témakörben is a cselekvés biztos irányát. Ilyen értelemben készültünk fel az ágazati és a területi célok harmónikus szolgálatára.

Dr. Gajdócsi István

A környezetvédelem témakörében

Komárom megye természeti szépségekben gazdag tájait, s mindenekelőtt a települések lakosságát meglehetősen kedvezőtlenül érintik a környezeti ártalmak. Köztudomású, hogy megyénk ipara rendkívül erőteljes, s amennyire ez öröndetes, olyannyira nagy gondot okoz az a tény, hogy Komárom környezetvédelmi szempontból az ország öt legszennyezettebb megyéje közé tartozik. A tanácsai szervek számára korántsem újszerű az a feladat, amit a környezet- és természetvédelem jelent.

Ha az ilyen irányú ideai tevékenységünkre gondolok, akkor túlzás nélkül megállapítható, hogy 1977 jelentős eredményeket hozott Komárom környezetvédelmi munkájában, mind a gyakorlatban, mind pedig a tervezésben, szervezésben és ellenőrzésben. Vállalatunként, üzemenként sorra feltártuk a szennyezés okát, mértékét, formáját, majd fokoztuk a csökkentésre irányuló hatósági intézkedéseket. A területi és a különböző központi forrásokból támogattuk a környezet-

védelmet szolgáló beruházásokat. Ezzel párhuzamosan az erőművek, a közép- és kisüzemek levegőtisztaság-védelmi beruházásai eleve sokat jelentettek gondjaink megoldásában. Egyre inkább a tervszerűség, az előrelátás jellemzi a vízszennyező ipari üzemek, valamint a városi szennyvíztisztító-művek építését és fejlesztését. Fokozatosan felszámoljuk a meddőhányókat, a pernye- és vörösiszap-tárolókat, a termelést beszüntető bányák környékén újra hasznosítjuk a földet.

Mindez csupán néhány példa a sok közül. A kezdeti türelmetlenség helyett — és úgy vélem, ez nagyon fontos —, ma már egyre inkább a tudatos, a mindenkori anyagi lehetőségeinkhez igazodó tervszerűség jellemzi a környezetvédelmi munkát. Ezt bizonyítja az ipari és a mezőgazdasági üzemek tenniakarása, a társadalmi és tömegszervezetek, a tudományos egyesületek, vagyis szinte az egész megye összefogása.

A saját jól felfogott érdekeinken túlmenően az is felelősségteljes munkára biztat bennünket, hogy a tatabi medencét a KGST

Környezetvédelmi Tanácsa több mint két évvel ezelőtt a környezetvédelem kiemelt területévé nyilvánította. A megyei tanács-testület ennek megfelelően segítette a munkát, s külön örömmünkre szolgál, hogy az idén összeállt a Minisztertanács méltatta eredményeinket, és további cselekvésre adott biztatást. A kormány ugyanakkor az illetékes miniszterek és országos hatáskörű szervek vezetőinek a figyelmét is felhívta: nyújtsanak ehhez fokozottabb támogatást. Az új esztendő tehát e tekintetben is bizakodással tölt el bennünket. A magunk kezdeményezéseivel a koordináció fokozására, nem utolsósorban a megfelelő környezetvédelmi berendezések gyártásának megszervezésére van szükség. Komáromban és a tatabi medencében jó lehetőség kínálkozik a környezetvédelmi oktatás és továbbképzés hazai és nemzetközi megszervezésére, és egy teljesen felújított épület-együtttest Tatán szívesen felajánlunk e célra.

Dr. Kiss István

Ipari térkép

Változó taj az Alföldön — Például Szabolcsban

Néhány éve még csaknem „behorpadt” az ország, s éppen a közepén; súlya szinte agyonnyomta a fővárost: 1960-ban ide koncentráldott az iparnak mintegy fele, s itt dolgozott az iparban foglalkoztatottak csaknem 50 százaléka is. Budapestest kívül a szó igazi értelmében vett város csak néhány akad az országban. A mezőgazdaság hozamából csak kevéske jutott városfejlesztésre, arra, hogy a nagyobb lélekszámú települések a környék kulturális centrumává váljanak; a táj életének nem szervezői, csak figyelői voltak.

Nagy meglepetések érhetik, ki hosszú ideje nem járt az Alföldön, s most odalátogat. Hatalmas gyárak nőttek a mezőkön, a kukoricások helyén. Feltartóztatlanul nyomul előre az ipar, a kíméletlen hódító: nemcsak termőterületeket foglal el, hanem utcákat, lakóhelyeket forgat föl, a falvakból városokat csinál, embereket formál át, alakít saját törvényei szerint.

Gyorsabban

Hat éve, 1970-ben fogalmazódott meg, a negyedik ötéves tervben az igény: az átlagosnál gyorsabban fejlődjenek az ország iparilag elmaradott területei: az Alföld, leginkább a Tiszántúl északi része, s a Dél-Dunántúl. A legtöbb pótolnivaló itt, ezeken a tájakon volt: az országosnak egyharmadát meghaladó népességnek mindössze 18-19 százaléka dolgozott az iparban, s ennek jó része is az ingázók milliós táborába tartozott.

Ez a helyzet határozta meg az ipartelepítés alapelveit. A hatvanas évek óta egyre szorított munkaerőhiány a fővárosban és környékén, a kevésbé iparosított területek — főként a Tiszántúl —, abszolút és relatív munkaerő-többlete szinte kézenfekvő döntést kínált: részben a Budapestről kitelepített, részben pedig újonnan épített vidéki üzemek, gyárak voltak hivatva megoldani, legalábbis enyhíteni a munkaerőhiányt egyfelől, s a magát egyre inkább társadalmi-politikai problémává kinövő ingázást másfelől. Ennek eredményeként — a fővárosból 1966-70 között kitelepült 77 után —, 116 üzem, telephely került 1976-ig az ország legkülönbözőbb tájaira, gyárak, kombinátok létesültek.

Néhány, a ténylegesnek csak töredéke térképünkön is látható. Szabolcs-Szatmárba költözött egyebek között a MOM, a Csepel Művek, s a Papíripari Vállalat

egy-egy gyáregysége, több beruházás valósult meg Hajdú-Biharban — Debreceni Házgyár, Elzett, Egyesült Izzó, Szellőző Művek —, Békésben — Kner Nyomda, Hűtőház, Orosházi Süküveggyár —, újkémságyár épült Szolnokon, s elkészült a ZIM kádgárya Kecskeméten, Borsodban — Miskolcon — hűskombinát, Böcsön sörgyár létesült, Nógrádban a Fütőber és a Vegyészter telepített üzemeket. A Dunántúlon bővült és korszerűsödött Tolna, Somogy és Zala ipari struktúrája. Győr és Székesfehérvár fejlődését a központi fejlesztési programok segítették.

Növekedési különbségek

Ha figyelmesebben megvizsgáljuk a negyedik ötéves tervben bekövetkezett fejlődést, kiténik; az előrehaladás ütemében iparilag fejletlen megyéink ugyan az elsők, a beruházások értékét tekintve azonban nem. 1971-74-ben az összes teljesített beruházások 35 százaléka jutott a központi körzetnek, azaz Budapestnek és Pest megyének, a kevésbé iparosított megyéknek — Somogy, Tolna, Bács-Kiskun, Békés, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár, Szolnok — pedig csak kevesebb mint 22 százaléka. E nyolc megyében volt viszont a legnagyobb — 70-80 százalékos —, a beruházásoknak az előző négy évihez viszonyított növekedése. Budapestest — szintén 1971-74 között — az egy lakosra jutó teljesített beruházások évi átlagos értéke csaknem 14,7 ezer forint, ezt túlszárnyalni csak Veszprémben, másik fejlett iparú megyénkben sikerült. A kevésbé iparosítottak nem érik el még az átlagos növekedést sem. Talán az egy Szolnok megye kivételével, ahol fejenként évente 8,8 ezer forintot ruháztak be. Ez arra utal, hogy részben nagyobb értékű beruházások valósultak meg az addig fejlettebb tájakon, részben pedig — s ez az előző is magyarázza némileg —, az új, drágább, de hihetően termelékenyebb technikát főleg itt telepítették.

Nem kevés gondot okoz — függetlenül az értéktől, s a gépek állapotától — a vidék kialakult s alakítandó ipari, valamint munkaerő-struktúrája. Vegyük például Szabolcs-Szatmár megyét. Az 1975-ben a szocialista iparban foglalkoztatott, több mint 31 ezer dolgozónak hozzávetőleg 43 százaléka a nehéz- és gépiparban dolgozott, 32 pedig a könnyűiparban. Az élelmiszeriparban foglalkoztatottak aránya 22,2 százalékos volt, ami 3 százalékos csök-

kenést jelent 1970-hez képest, míg az előbb említett két iparág 1,5, illetve 4 százalékkal növelte foglalkoztatottainak számát. Meggondolandó, hogy akkor, amikor a megyéből Hajdúba, illetve Borsodba átvészik a marhát, a sertést; talán a hüvelyesek kivételével a zöldségtermés jó részét, valamint a gyümölcsöt is — csökken az élelmiszeripar részesedése. Az ötödik ötéves tervből is jórómán csak a kisvárdai baromfi-feldolgozót említhetjük. Egy nagy mezőgazdasági termelést produkáló megyének nagyobb szüksége lenne élelmiszeripari, s az ehhez kapcsolódó feldolgozóipari — például ládagyár, mezőgazdasági gépgyár stb. — üzemekre.

Az ötödik ötéves tervben némileg változik a helyzet. A budapesti kitelepítés jórómán megszűnik, helyette a meglévő üzemek bővülnek, illetve új üzemek létesülnek.

Új üzemek épülnek

A fővárosban a városképet romtókát, a levegő- és környezet-szennyezőeket megszüntetik. A térképről leolvasható Budapest két kiemelt beruházása, a metró, és a MOM fejlesztése. Észak-Magyarországon elkészül a Tiszamenti Hőerőmű, korszerűsödik a cementgyártás Hejőcsabán és Belpátfalván, oxigénintenzifikálással bővül az Ozdi Kohászati Üzemek, továbbfejlődik a Dösgyőri Gépgyár, s folytatódik Recskén a bányászati kutatás. Kabán cukorgyár épül, Karcagon a Philaxia egy gyára, Gyulán pedig hűskombinát, Kisvárdán baromfi-feldolgozó. Vásárosnaményban a Csepel Művek Szerszámgépgyára, valamint a VOR gyáregysége, Csengeren a Minőségi Cipőgyár üzeme készül el 1980-ig. Hajdú-Biharban az Izzó, az Elzett és a Szellőző Művek kibővített gyáraival találkozhatunk. A tervidőszak végére megtaláljuk a MOM-ot Battonyán, a Mezőgépet Orosházán, s felülül a Sarkadi Cukorgyár, Szegeden pedig elkészül a szálmágyár. Dunántúlon új bauxitbánya, Székesfehérváron alumínium széles-szalag-hengermű és prémium, Nyergesújfalu a PAN-II. készül el. Pécsen a gépipari és könnyűipari üzemeket fejlesztik, Pakson felülül az atomerőmű. Befejeződik a mohácsi farostlemezőgyár és a simontrnyai börgyár beruházása. Zalaegerszegen új hűtőház, Széksárdon hűskombinát épül, s bővítik a közret több feldolgozóipari üzemét.

Rajna Györgyi — Mézes Flórián

A FIAT-üzlet

Líbiaiak Torinóban

A világgazdaság egyik érdekesebb és feltűnést keltő eseménye volt a közelmúltban, hogy Líbia a Fiat-monopólium egyik főreszvényesévé vált.

Az üzleti tranzakció szélesebb értelemben része annak a folyamatnak, amely az 1973 végén ki-robbant olajválság óta következtett be a tőkés világgazdasági kapcsolatokban. Az olajexportáló országok óriási fizetési mérlegfeleslegeket halmoztak fel, s új probléma, hogy milyen módszert választanak az olajdollárok úgynevezett „reciklálására” — azaz a tőkés világgazdaság pénzügyi körforgásába való visszavezetésére. A reciklálás folyamata mindmáig (rövid- és középlejártatú le-tétek formájában), elsősorban az amerikai, és gyorsan csökkenő mértékben az angol bankokon keresztül történt. Volt már azonban számos feltűnő kivétel, amikor egyes olajexportáló országok megvásárolták vezető tőkés monopóliumok részvényeinek bizonyos százalékát. (Igy például Irán, emlékeztetés módón 25 százalékos részesedést szerzett a Krupp-trösztben. Kuvait pedig megvásárolta a Mercedes-Daimler Benz-részvények 15 százalékát.)

Hosszú tárgyalás

Már bizonyos híresztelések szóltak arról, hogy a Fiat valamilyen formában belép azoknak a tőkés nagymonopóliumoknak a sorába, amelyek részesedést engednek az olajexportőröknek. A Fiat esetében Líbia mellett Irán is szerepelt a kombinációkban, mint esetleges partner. (Másképp egy ideig állítólag szóba került az is, hogy a Ford átveszi a Fiat-részvények egy meghatározott részét.) Végül a Fiat-Líbia-kapcsolat perfektülődött — mint utóbb kiderült, 18 hónapig tartó bizalmas tárgyalás után. Külön érdekessége a tranzakciónak, hogy az formáját tekintve különbözik az eddigiektől, amennyiben nem a meglévő részvények bizonyos százalékát vásárolta fel Líbia, hanem a konzern alap-tőkéjét növelték, s ez a növekmény került líbiai kézbe.

A Fiat hivatalosan egy IFI nevű holdingtársaság része, amely gyakorlatban az Agnelli-család kezében van. A család részesedése magának a Fiat-monopóliumnak a részvénytőkéjében eddig 33 százalék volt. Most Líbia hivatalos bankja, a Libyan Arab Foreign Bank a 15 milliárd lírával megnövelt alap-tőke növekményét átveszi, s ezzel 9,5 százalékos részesedést szerez. A főreszvényes Agnelli család részesedése 33 százalékról 30 százalékra csökken. Ami a Fiat-monopólium irányítását illeti, a líbiai banknak joga lesz arra, hogy két tagot jelöljön a Fiat 15 tagú igazgató tanácsába, és egy tagot az öt megbízottból álló legmagasabb menedzsertestületbe. A líbiai bank a részesedést 300 mil-

lió dollár készpénzért és konvertálható kötvényért vásárolta meg. Emellett nyolc évre 105 millió dolláros kölcsönt bocsátott a Fiat rendelkezésére, 5,75 százalékos kamatláb mellett. Ez azt jelenti — s az Agnelli-család szóvivője nem is mulasztotta el hangsúlyozását —, hogy Olaszországba 415 millió dollárnyi re- viza áramlik. Ez körülbelül ötöd-része az ország 1976. évi fizetési mérlegdeficitjének, és csaknem annyi, mint annak a hitelnek a volumene, amelyről Róma immár hónapok óta tárgyal a Nemzetközi Pénzügyi Alap (IMF) képviselőivel!

Ellentmondások

Meglehetősen ellentmondó értékelések láttak napvilágot azzal kapcsolatban, hogy milyen indokok késztették a Fiat-monopóliumot a líbiai ajánlat elfogadására. Abban a kombinációk megegyeznek, hogy az Agnelli-család ellen-örzési joga az arányok megváltoztatása után is egyértelmű marad. Ugyanakkor a Fiat pénzügyi helyzetét a különböző jelentések már eltérően ítélik meg. Amerikai források azt állítják, hogy a Fiat 1975-ös líraárfolyamon számolt 4,8 milliárd dolláros forgalmat bonyolított le, a tiszta profit azonban nem érte el a 200 ezer dollárt, s az utolsó két esztendőben a részvényesek kielégítésére a monopóliumnak hozzá kellett nyúlnia pénztartalékaihoz.

A Fiat-tröszt torinói szóvivője más értékelést adott. Eszerint a vállalat rövid lejártatú bankköte-lezettségét 1976 folyamán maradéktalanul teljesítette, a hosszú lejártatú eladósodás, a fentebb idézett évi forgalom kevesebb, mint öt százalékkal teszi ki, és 1976-ban, a tavalyihoz képest, emelkedő profitra lehetett számítani.

Olaszország jelenlegi különleges gazdaságpolitikai helyzetében, a vázolt pénzügyi problémákon túlmenően, a Fiat-üzlet széle-sebb gazdaságpolitikai problémákat is felvetett. A tranzakció következtében az Exxon (a volt Standard Oil) egymilliárd dolláros beruházása után rangsorban a Fiat-ban szerzett líbiai érdekelttség a második külföldi investíció Olaszországban. Ezzel kapcsolatban rámutatnak arra, hogy a politikailag is szerepet játszó Agnelli család a Fiat-monopóliumot minden eszközzel magánkézben akarta tartani, s az adott pénzügyi helyzetben erre a líbiai beruházás elfogadása mutatkozott az egyetlen kiútnak. (Ez a magyarázata annak, hogy az olasz baloldal parlamenti vizsgálót követelt a tranzakció hát-terének megvizsgálására.) Ugyanakkor Abdulla Saudi, a Líbian Arab Foreign Bank elnöke kijelentette: a tárgyalások sikeres befejezése után Líbia hasonló beru-házásokat tervez más fejlett tőkés országokban is.

G. E.

HORIZONT · HORIZONT · HORIZONT

Kőolaj-emelés Bolíviában

A bolíviai kormány bejelentette, hogy 1977. január 1-től 10 százalékkal emeli az országban kitermelt kőolaj árát. Bolívia nem tagja a kőolaj-exportáló országok szervezetének, melynek miniszteri tanácsa december 15-én Dohában tartott értekezletén 10 százalékos áremelést határozott el. A Bolíviában kitermelt kőolaj legjelentősebb vásárlója Argentína és az Egyesült Államok.

A Shell-ESSO és az angol állam megállapodása

Fél évig tartó szívszűkítő alkudozások után a Shell és az ESSO olajvállalatok társulása megállapodásra jutott az angol kormány-nal, hogy északi-tengeri olaj-koncesszióiból 51 százalékos részesedést ad az állami olajvállalatnak, a BNOC-nak. A már

parafált keretegyezmény elismeri az angol állam jogát a Shell és az ESSO közös feltárása alatt álló olajmezők hozamának 51 százalékára, és az állam képviselői beleszóláshoz jutnak a társulás termelési döntéseibe is. A Shell és az ESSO két északi-tengeri olajmezőn kezdte meg a termelést és több más helyen folytat próbafúrásokat.

Iraki vasút — NDK-berendezéssel

Egy Bagdad környéki 42 kilométeres vasútszakaszon üzembe helyezték a Német Demokratikus Köztársaság ipara által gyártott vasúti jelző- és biztonsági berendezéseket. Az Arab-öböl kikötőit Irak belsejével összekötő vasútvonalszakasznak megépítése akkor vált szükségessé, amikor a kőolajipar államosítása után meggyorsult az ország gazdasági új-jáépítése.

Feladatok és lehetőségek

Beszélgetés Szabó B. István filmfőigazgatóval

— Az utóbbi esztendőben saj-
tában is, a közvélemény bizonyos
rétegeiben is gyakran bukkant fel
a „hullámvölgy” fogalma, s film-
művészetünk közönségvonzásának
csökkenéséről, a magyar filmművé-
szet „válságá”-ról is sok szó esett.
Hogyan látja a magyar filmművé-
szet helyzetét, a megoldandó fel-
adatokat a Kulturális Minisztérium
Filmfőigazgatóságának vezetője?

— Megoldandó feladatok hosz-
szú sorát látom, s ezek túlnyomó
többsége meg is oldható. A film-
terület alkotói, dolgozói — tevé-
kenységük fontosságának és poli-
tikai felelősségének tudatában —
elemzik, alakítják, jobbítják
munkájuk körülményeit, s élni
akarnak a növekvő lehetőségek-
kel; általában kezdeményező-
készség és alkotókedv tapasztal-
ható. A tág értelemben felfogott
munkakörülmények jobbítása pe-
dig azért is nagyon fontos, hogy
a közfigyelem a művekre — s ne
a körülmények fogyatékoságaira
— irányulhasson, a művekről
beszélhessünk, és a művek be-
széljenek.

— Ezzel a játékfilm-művészet idén
megváltozott szervezeti körülmé-
nyeire utal?

— A játékfilmgyártásban tet-
tünk néhány lépést az idén. A
kulturális politikai elveink szel-
lemében újjáalakított alkotómű-
helyek munkájáról — az alkotói
kollektívák közvetlenebb, foko-
zottabb felelősségvállalásáról a
tervezés, kiválasztás és megvaló-
sítás egész folyamatában — ked-
vezőek a kezdeti tapasztalatok
mind esztétikai, értékrendbeli és
műfaji, mind gazdasági és szer-
vezeti téren. De itt is sok még a
megoldandó kérdés; csak példa-
ként: a filmszínhelyzet súlyos
gondjától a filmgyár elodázha-
talan műszaki rekonstrukciójáig,
amely feltétlenül beruházásokat
igényel, mert a több évtizedes
műtermek, berendezések elavult-
sága visszahat a filmek, s kor-
ántsem csupán a mozifilmek,
hanem az ott készülő tévéfilmek
minőségére is.

— A sajtó és a közvélemény az utó-
bbi időben egyre többször bírálja
a mozik állapotát, az előadások kul-
turális minőségét. Várható-e vala-
milyen előrelépés?

— Említettem, hogy nehéz
fontosság szerint sorrendezni a
munkánkat, ezzel együtt is: a
mozihálózat — különösen a fő-
városi mozipark — kérdését, az
egész filmterület munkájának
értelmét, eredményességét — a
filmeknek a közönséghöz való el-
juttatását — alapvetően befolyá-
soló, tehát lényegbevágó és sür-
gős feladatnak tartom. A problé-
ma szerteágazó és bonyolult;
nemcsak pénzügyi, hanem szem-
léleti vetülete is van. Például a

tanácsokkal és a moziüzemi vál-
lalatokkal közösen végig kell
elemoznünk, hogy a rendelke-
zésre álló, szűkös fejlesztési ke-
retet a mozával még ellátatlan
városrészekben új mozik építésé-
re — s ezen belül is önálló, „igé-
nyes” mozipaloták vagy más
épületekben elhelyezett kisebb
vetítőhelyek — létesítésére,
avagy a meglévő mozik normális
üzemeltetéséhez elengedhetetlen
rendbehozatalára, felújítására
fordítsák-e, illetve melyek a kul-
turális politikai és gazdasági
szempontból helyes arányok. Az
okkal bírált technikai fogyaté-
kosságok mögött komoly munka-
erőgondok is rejlenek: a közmű-
velődési törvény szellemében el-
 kell érniük, hogy a filmterjesz-
tők munkája a társadalmilag —
és anyagilag — megbecsült, köz-
művelődési hivatások sorába
emelkedjék.

— Kétségtelen, hogy a látogatók
számának emelkedése a kulturális
mozikörnyezettől is függ. Mégis,
legfőképp a filmekről függ...

— A film ma is, mindenféle
válságtéória ellenére és azok
cáfolataként a televízió után —
és által! — a legnagyobb közön-
ségválasztó tudatformáló tényező:
évi 75–80 millió az eladott mo-
zijekvek száma; és természetesen
ezen felül a tévében közvetített
filmek nézőmilliói... Ez nagyon
nagy felelősséget jelent.

— Eppen ennek a felelősségnek a
tudatában bírálja időnként a kriti-
ka az átvételi gyakorlatot. Megfele-
lőnek tartja a jelenlegi átvételi mó-
dot?

— Nem tartom hibátlannak, de
lényegesen elvszerűnek és he-
lyesnek. Körülbelül 200 filmet
mutatunk be évente. Ebből mint-
egy negyven a Szovjetunióból,
ötven más szocialista országokból
származik, nyolc-tíz filmet ve-
szünk át a „harmadik világ”-ból,
hatvan-hetven nyugati filmet
importálunk, s körülbelül húsz
magyar játékfilmet gyártunk. Az
arányokat annak tudatában tart-
juk helyesnek, hogy a világ film-
termelésének több mint kilenc-
ven százalékát tőkés országok ál-
lítják elő. Ezekben az arányokon
belül műsorpolitikánk szocialista
jellegének erősítése, az értékes
szocialista művek közönségbázi-
sának és hatásának erősítése a
feladatunk.

— Kifejezi-e lényegét a „föld-
rajzi elosztás elve”? Helyes-e, reá-
lis-e ez a felosztás, a származási
hely szerint?

— Devizálisan kénytelenek va-
gyunk ilyen felosztásban gondol-
kodni. De persze számunkra is
az érdemi, a tartalmi: az ideoló-
giai és a művészi értékek a
meghatározók. Átvételi irányelv-
ként: nagyobb hibának tartom,
ha valamely igazi érték nem ke-
rül a magyar közönség elé, mint
ha „becsüszlik” olyan filmet is,
amit a kritika vagy a közvéle-
mény esetleg joggal megbírál.

— Néha az az érzésünk, hogy a
szórakoztató filmekből hamarabb
vesszük át a „második vonalbeli”
műveket, mint az igazi, nagy kasz-
zasikereket... Helyes ez?

— Valóban meggondolandó,
hogy a csak szórakoztató — de
természetesen politikailag, világ-
nézetileg nem ellenséges, hanem
„tűrhető” — filmek közül eseten-
ként — mint más szocialista or-
szágokban is — inkább az e
nemben legsikeresebbeket kel-
lene bemutatni, mintsem a hasonló
ideológiai karakterű másodvo-
naltípusúakat, számításba véve en-
nek az anyagi oldalát is (ezek-
nek a filmeknek általában igen
magas a jogdíja, aminek kihatá-
sa lehet az ilyen filmek kiharára
is). Egyébként nem sok ilyen
film van: az utóbbi öt évből leg-
feljebb öt efféle átvételi „határ-
esetet” tudnék említeni.

— Véleménye szerint beszél-
tünk-e átvételi „prüderiáról”?

— En nagyobb hibának tar-
tom, ha egy filmből ellenséges,
tőlünk idegen nézetek áradnak a
nézőterre — teljesen felőtözött
szereplőkkel akár — mint ha há-
rom vagy öt „merészebb” jelenet
látható egy-egy mondanivalójá-
ban pozitív hatású műben. De
szó sem lehet engedményről a
pornográfia vagy a szadizmus
irányában.

— Az átvételi kérdések csak a
forgalmazás általános problémái
miatt kerültek szóba. Visszatérve
a forgalmazáshoz: miben látja a fel-
adatot?

— A differenciálás következe-
tességében. Sokkal világosabbá
szeretnénk tenni, hogy az évente
bemutatott kétszáz film közül
melyik az a tizenkettő-tizenöt,
amely közös véleményünk szerint
igazi, nagy ügy, s amely ezért
megérdemli, hogy bemutatása
társadalmi értelemben esemény

legyen, s ezért anyagi ösztönzés-
ben, propagandamunkában s
minden téren koncentrált támo-
gatást igényel. Jelenleg még az
az igazság, hogy a jó filmek is
gyakran egymás nyakára hág-
nak, nincs idejük igazán kifutni;
nem hasznosulnak úgy a társa-
dalomban, a közgondolkodásban,
amint ez lehetséges volna.

— Az egykor nagy feltűnést kel-
tető magyar középiskolai filmeszté-
tikai oktatás elhalt. Mit lehetne
tenni mégis a jövőbeni tömegbázi-
s kinevelésére?

— Nincs olyan illúzió, hogy
elérhető lenne a tantervileg álta-
lános kötelező filmesztétikai
oktatás; éppen a szükséges tan-
anyagcsökkentési törekvések kö-
zepette. Viszont a távolabbi, de
mégis belátható jövőben szeret-
nénk kísérletet tenni egy film-
lista összeállítására, hogy a na-
gyon sok iskolában szokásos ha-
vonta egyszeri mozi látogatás ne
legyen kitéve az éppen aktuális
heti műsor véletleneinek. Ez a
pedagógiai és filmtörténeti-eszté-
tikai szempontok egységében össze-
szállítandó filmprogram — ideá-
lis esetben mintegy 120 film, 12
tanév során — áttekintést adna
az egyetemes és a magyar film-
művészet alapértékeiről, mintegy
filmalpműveltséget nyújthatna.
Ehhez a programhoz segédköny-
veket adnánk ki, összeállításába
pedig bevonnánk a legjobb szak-
embereket. Mindez persze még
csak elképzelés, s csak az egyik
lehetséges útja-módja a vizuális
kultúra fejlesztésének.

— Visszatérve a magyar játék-
filmgyártás témájára: alighanem
túljutottunk a látogatottsági hullá-
mlövélgyőn?

— Igen. Örömmel állapíthat-
juk meg, hogy idén — hosszú
évek óta először — a magyar
film és a nagyközönség viszonyá-
ban végre számokban is kifejez-
hető, lényeges pozitív változás
tapasztalható. Az „Árvácska” és
a „Kenguru” milliós látogatósza-
mát ért el, s félmillió körül jár-
nak olyan „nehéz” filmek is,
mint az „Azonosítás” és a „Vö-
rös rekviem”. Nivódját általá-
ban tíz filmből kelető szokott
kapni: az idén októberig bemu-
tatott tizből öt bizonyult erre
érdemesnek (Ranódy László: AR-
VÁCSKA, Lugossy László: AZO-
NOSÍTÁS, Fábry Zoltán: AZ
ÖTÖDIK PECSÉT, Grunwalszky
Ferenc: VÖRÖS REKVIEM,

Szász Péter: SZÉPEK ÉS BO-
LONDOK). Egy francia kritikus
azt írta nemrégiben, hogy fan-
tasztikus teljesítmény: Magyar-
ország 18 komoly nemzetközi
fesztiváldíjat kapott egyetlen
esztendőben, holott csak negyven
filmet készített évente! Mint ismer-
etes, a valóságban ezt az ered-
ményt nem negyven, hanem csu-
pán évi húsz filmet gyártó ország
érte el... (Andrzej Wajda a na-
pokban beszélt itt Pesten arról,
hogy — szerinte — a nemzetközi
aranyoknál sokkal több a jó film
nálunk.) Nem hiszem, hogy mesze
járnék az igazságtól, amikor
azt mondom: filmgyártásunkban
az utóbbi időben lezaj-
lott egy folyamat, amelyet a köv-
föld előbb „fedezett fel”, mint
magunk: szélesedett, szélesedett
a műfaji, hangvételi skála: sok-
féle magyar film van, és lesz a
közeljövő műsorán. A jövő év
elején — koncentráltan a febr-
ruári IX. magyar játékfilm-
szemlén — olyan bemutatásokat
előz meg nagy várakozás, mint
Szabó István: BUDAPESTI ME-
SÉK vagy Sándor Pál: HERKU-
LESFÜRDŐI EMLÉK című alkotá-
sa; komoly közönségsikerre
számíthat Várkonyi Zoltán FE-
KETE GYEMANTOK című nagy-
szabású Jókai-adaptációja és a
második teljes-estés magyar rajz-
film, Dargay Attila LUDAS MA-
TYI-ja; s talán sikerül előbbre
lépnünk a legnehezebb műfaj-
ban: a mai, társadalmi kérdése-
ket érintő vígjátékok és szatírák
terén is. Ezt a műfaji változato-
ságot a stúdiók munkájában kul-
turális, politikai és közművelő-
dési célkitűzéseinket szolgáló, elis-
merendő eredménynek tartom.
Előrelépünk a tervezésnél is,
kollektív témaegyeztetéssel már
év elején vizsgáljuk a kö-
vetkező évi terveket. A jövő évi
húsz játékfilmből 17 már készül
vagy előkészül. Ezt a munka
biztonsága is megköveteli: sok
kapkodást, esetlegességet, ideges-
kedést, bizonytalanságot lehet
így elkerülni.

— Tehát: optimizmus?
— Optimizmus? Igen, ha ezen
a kifejezésen nem felelőtlen és
önáldozó megalégedetiséget ér-
tünk, hanem az önelégületlen-
ségből eredő elszántságot az egy-
re nagyobb feladatok megoldá-
sára, valamint bizalmat a kortárs
magyar filmművészek te-
hetségében, alkotó erejében, s
abban, hogy ez a filmművészet
felöltött, értő, s egyre igényesebb
közönség megbecsülésére, bátorí-
tására és kritikájára számíthat.

Geszti Pál

Árverés — árlejtés

Képaució a Csörsz utcában

KI GONDOLNA, hogy „felsőbb
helyen” több mint száz esztendő-
vel ezelőtt foglalkoztak már ár-
veréssel! A nagyméltóságú ma-
gyar királyi helytartótanács, va-
lamint Pest szabad királyi város
tekintetes tanácsa már 1860-ban
engedélyezte bizonyos Oppodi
uramnak egy „árverésekkel egy-
bekötött ingóságok raktárának”
létrehozását, úgymond ezzel is
„módot nyújtván a szűkölködök-
nek”, hogy tulajdonukat (az al-
jas zsidót kivéve), legelőnyöseb-
ben adhassák el, s ne kótyave-
tyéldjék el zsidó raktárában
a műtárgy.

Akkortájt, a londoni Auction-
rooms és a párizsi Hotel des Ven-
tes mintájára az egész ausztriai
birodalomban ez lett volna az
első hasonló intézmény. Oppodi
uramnak azonban, „a magas ha-
tóságoktól szentesített alapszabá-
lyok” körüli huzavona miatt csak
két évvel később sikerült meg-
nyitni „üzletét”, a Váci utcán,
„az 1-ső számú ház, 1-ső emele-
tén” — így a birodalmi elsőseg-
ről bizony lekésétt.

Az árverések népszerűségének
mindez mit sem ártott. Sőt! A
műtárgyak mellett elárverezték
mindent: volt déligyümölcs,
gyapjú-, nyersbőr-, lóheremag-
aukcio, 1901-ben még kanca-
aukcio! is tartottak!

Az aukciók királynője persze
továbbra is a képaució maradt.
Divatba jött a bánatpénz, a bán-
natvásár, feltűntek a „nepperek”

ősei, az ún. árverési hiénák, akik
vércsemőd csapattal le egy-egy
képre, s összebeszéltek, hogy mi-
nél jobban leszorítsák az árát;
az árverelő árverelt, s leütötte
a tételt.

— Ki a megmondhatója, mekkora
gyűjtemények cseréltek gazdáit,
egy-egy híresebb kép honnan
hová vetődött, hogyan vészelte át
a társadalmi katalizmákat? Két
juttatott koldusbotra, kinek
alapozta meg a szerencsésjét,
hány tolvaj fantáziáját lobban-
totta lánggra, hány reménytelen
szerelmet ébresztett?

AZT TARTJÁK, a műgyűjtés-
hez manapság kizárólag pénz
kell. Meghózzá nagyon sok pénz.
Hiszen — lévén a festék és a vás-
zon ára meglehetősen magas —,
egy egyszerűbb festmény is több
ezer forintba kerül. Régen, ré-
gebben más volt a helyzet. A hí-
res gyűjteményeket a lelemény,
a barátság, a felismerés alapozta
meg. Úgy hírlík, Cézanne vász-
nait például méterszám vásárol-
ta meg egykor egy jó szímatú
gyűjtő, nem is szólvá Modigli-
aniról, aki nemegyszer festmény-
nyel fizetett a vacsoráért. Hja, a
századelő bohémvilága! Mondják,
egy másik montmartre-i pincér
összeszedegette a szalvétákat,
amelyekre Picasso ebéd közben
mindenféle ákombakomót firkált,
majd később busásan eladta őket.
Ötlete többet ért, mint az ame-
rikai milliós bankjegyek.

A CSÖRSZ UTCÁBAN persze

biztosabb a bankjegy. Márcsak
azért is, mert az utóbbi években
elképesztően megnőtt a képek
ára. Ma már természetes a több
tízszáz tétel, s nem ritka az sem,
ha százezer forint felett is
többet licitálnak! Talán el sem
hiszik, de a háború utáni első
aukción négy (!) forintért réz-
karot, tízért vízfestményt,
nyolcvanért Csók Istvánt, 150-ért
Gulácsyt kínáltak! A tízszáz tétel
még 1957-ben is ritka volt, s
osztatlan feltűnést keltett egy
XV. századi gyönyörű festmény
a csillagászati 30 000 forintos ki-
kiáltási árral. Ha valaki akkor
„észbe vette” a dolgot, s kicsit
bevásárolt, az bizony manapság
... jobb, ha nem firtatjuk!

AKI MÉG NEM VOLT auk-
ción, nehezen tudja elképze-
lni annak léghőjét. Szemben, a pul-
pítuson a két árverésvezető, ke-
zükben a kalapács, az első három
sorban a múzeumok, intézmé-
nyek megbízottai, mögöttük a
szűfolt teremben több száz zajos
érdéklődő, köztük megszállott
gyűjtők, egyszerű kíváncsiskodók,
vagy olyanok, akik OTP-nek ve-
lik a BAV-ot, s pusztán bein-
vesztálni szeretnének. Van, aki
hűmmög, terjeget, bosszúsán le-
gyint, mások rezzenéstelen arc-
cal tartják a kis piros tárcsát, ők
az igazi „pókerosok”, a megszá-
lottak. Némelyiket már látásból
jól ismerik, tudják, ha ő licitál,
nem érdemes versengeni.

Egy szürke pulóveres, idősebb
férfi („két fröcsöt sem néztem
volna ki belőle — sugja a szom-
szédóm”) 130 000 forintra veri
Ferenczy Károly Hazatérő favé-
gők című képét. A termen átfut
a moraj, felesége gyanús tiszta-

ságú nejlonzacskóból hámozza elő
a pénzt, majd a mellette levőnek
nyújtja, aki eggyel tovább, míg-
nem — vagy húsz kézen keresz-
tül —, a köteg kiér a sor szélére.
(Két óra múlva, hónuk alatt há-
rom képpel és több licitáló-
battal kínosan felpréselődnek a
villamosra...)

Egy másik, ugyancsak borsos
árú képre apró fiúcska licitál az
erkélyről. Anyja a dekoltázból
húzza elő az ötszázast, s vagy
egyszer átszámolja őket. Odébb
egy cvikkeres öregúr ódivatú
színházi kukkerrel nézi... a ve-
vőket, s minden összeget pontos-
san feljegyez, mellette csizmas
parasztbácsi licitál egy tájképre,
felesége többször megpróbálja le-
rántani a karját. De az öreg csö-
könyös. Pedig a tájképek iránt
elképesztően nagy az érdeklődés.
Krisztus és az apostolok ideje le-
járt, a mitológiai tárgyú képeket
is rendre visszavizlik, a portrék
(még ha Kmetty vagy Rippl-Rónai
is!) idegenkedést váltanak ki. A
favit: a magyar tájképfestés-
zet. A Tájkép sétálókkal című
Telepy-képet például nyolcezer-
ről 34 000 forintra veri egy koro-
sabb házaspár. Mikor az övök,
a néni odahajol a férjéhez:
— „Tetszik? Örülsz neki? Jó
lesz, ugye?”

EGY IDŐBEN elterjedt az a
hír, hogy beépített emberek mes-
terségesen felverik az árakat,
hogy a beadó beszervez négy-öt
licitálót osztalékkért. Úgy tűnik,
nincs erre szükség, meg ez ma-
gától is. Bár az emberek gyanak-
vók; igaz leginkább megszokás-
ból. Többször elzavarták már a
tévéseket, soha fényképes riport

aukcioról még nem készült, rövid
úton kiadják az újságról útját is.
„Mit kíváncsiskodik?”

Durvaságuk, zárkózottságuk
mögött, lehet, zavar is rejtőzik.
Pontosabban: zavar és gyanak-
vás. Hiszen titokban valószínű-
leg ők is érzik, hogy van valami
furcsa feszültség abban, hogy
valaki — más számára, felfogha-
talan összegért —, műtárgyat vá-
sárol, s még verseng is érte.

A Révai-lexikon az árverés el-
lentéként ma már, jórészt ki-
haltató nyilvánított fogalmat ad;
az árlejtést. Az árverés, mint
tudjuk, a vevők versengése, célja
a lehető legmagasabb vételár
elérése. Az árlejtés ennek ellen-
kezője; azt célozza, hogy egy mun-
ka a lehető legkevesebbe kerüljön.
Annak idején e fogalom a kis-
iparosok, kisvállalkozók, a mun-
kanélküliek átka volt, könyörtel-
enül egyszerű, s kegyetlenül öt-
letes: ha valaki építtetni akart
például, összehívta a kőművese-
ket, ajánlott valamely árat, s ek-
kor a munkanélküliek egymást
alullicitálva egyre lejjebb verték
az árat, csak hogy dolgozhassan-
nak.

Árverést már láttunk a Csörsz
utcában. Lelki szemem előtt
most újabb aukcionátorok jelen-
nek meg a pulpítuson, kezükben
hosszú listákkal; előttük izgatott
szereplőkkel, víz- és gáz-, villany-
és autószerelőikkel, bosszús szoba-
festőkkel, iparosokkal, akik egy-
re olcsóbban és olcsóbban vállál-
ják egy-egy boiler felszerelését,
parketta lerakását.

Ezért a látványért még árlejtési
bánatpénzt is fizetnek!

Vinkó József

A bank csak leemeli

Vállalatok fizetési fegyelme — Kevesebben mennek bírósághoz

Még mindig van panasz a vállalati fegyelme, mert kevés egyenlítik ki tartozásaikat. Mi ennek az oka? Mi akadályozza a fizetési fegyelm maradvéktaim érvényesülését? Cikkünkben ezt vizsgáljuk három vállalat példáján. Tesszük ezt azért is, mert a Magyar Nemzeti Bank az elmúlt év augusztusában módosította — fejlesztette a fizetési rendszert.

Keves a pénz

A Villamos Automatika Intézet — Csipka Tamás gazdasági igazgató szerint nem tartozik a tipikus gépipari vállalatok közé. Termelése az elmúlt öt év alatt háromszorosára, 1,2 milliárd forintra nőtt, a gyártmánystruktúrája ezzel egyidejűleg szinte teljesen átalakult. Ez a fejlődési ütem jóval meghaladja az átlagot.

— Elsősorban a feszített fejlődési ütem miatt küszködik a vállalat immár harmadik éve fizetési nehézségekkel. Termékeink ugyanis — az automatikai iparral szemben támasztott növekvő követelmények miatt — mind bizonyultakba váltak; átlagos átfutási idejük hosszabb lett, és így a befejezetlen termelési állomány is megnövekedett. Ennek finanszírozásához viszont nem rendelkezünk elegendő tőkével, mert beruházási hiteleink törlesztése lekötő fejlesztési alapunkat. Egy-egy berendezéshez — körülbelül 400 millió forint értékben — idegen vállalatok szállítják a részegységeket. Ezeket a VILATI azonnal kifizeti, de az összesítés elhúzódnia miatt értékesíteni csak egy-két hónap után tudja. Tehát az alvállalkozóktól megvásárolt termékek ellenértékéhez nagy késéssel jut.

Ha a vállalat körültekintőbben határozza meg az álló- és forgóeszközigényét, ennek figyelembevételével elkerülhette volna a pénzügyi nehézségeket. Ha pedig a hiány erre vezethető vissza, a bank nyilván hajlandó megvizsgálni a pénzügyi rendezés lehetőségét.

— Milyen következtetéseket okoz a tartós fizetésképtelenség? — Egy idő után partnereink már nem szívesen szállítanak, termelésünk akadozik, szállítási szerződéseinket képtelenek vagyunk időben teljesíteni, pénzbüntetelnk csökken és tartozásainkat még kevésbé tudjuk kiegyenlíteni.

— Javított-e ezen a helyzeten az új fizetési rendszer?

— Október végéig a kifizetések átlagos ideje 24 napról 10 napra csökkent, novembertől viszont újból romlott, 36-ról 44

napra. Ennek az a magyarázata, hogy a vállalatok készletállománya az utolsó negyedévben a legmagasabb.

Tartoznak

Bár az MMG Automatika Művekre kevésbé jellemző a hirtelen szerkezetváltás, fizetési gondjaik mégis hasonlítanak az előző vállalatéhoz. S mintha a háttér is hasonló lenne...

— Termelési értékünk három év alatt megduplázódott, s jelenleg egymilliárd 600 ezer forint — mondja Urbán Antal gazdasági igazgató. — Ennek csaknem 13 százalékát nyolc nagyvállaltól vásároljuk, további 500 millió forintért anyagokat veszünk, ami nem egyszerű dolog. Az alapanyaggyártók ahelyett, hogy havonta szállítanák a megrendelt tételeket, a felévi, sőt az egész évi anyagmennyiséget egyszerre zúdítják ránk és ez készletezési problémákkal jár. Ha a készletező vállalatoktól vásárolunk, akkor viszont magasabb árat kell fizetnünk. Többek között ezek az okok idézik elő, hogy átmenetileg fizetésképtelenné váltunk, s emiatt a többi vállalatához hasonlóan — kénytelenek vagyunk tartozásainkat rangsorolni.

— Azért, hogy partnereinkkel jó kapcsolatban maradjunk, ritkán indítunk pert ellenük, s ők sem perelnek bennünket — folytatja a gazdasági igazgató. — Egy biztos: a nemrég bevezetett rendszerrel „simábbak” a kifizetések. Csak azon csodálkozom, miért nem alkalmazták e módszert hamarabb, hiszen látni lehetett, hogy a késedelmi kamat — büntetés nem oldja meg a kérdést.

Az Egyesült Izzó gazdasági igazgatója, Draskóczy László tavalyi, novemberi jelentést tesz elem. E szerint a tőkés partnerek, akik a vállalat 6 és fél milliárdos termelésének egyharmadát vásárolják meg, jelentős összeggel tartoznak. Az adóssok között akad libanoni és chilei cég is — az ő tartozásaiak feltehetően „elúsznak” —, de meglepetéssel találkozunk több európai cég nevével is.

— A tőkés tartozások áthidalására a bank ad hitelt, de elég magas kamatot számít fel. Talvány csak kamat címén igen jelentős összeget fizettünk — mondja.

Természetes azonban, hogy a tőkés követelésekre adott hitel magas, hiszen, a külföldről felvett devizahiteleink kamatai is magasak.

A tőkés partnerek tartozásainak azonban más következménye

is akad. Miután a vállalat későn jut a devizához, így tőkés szállítóit későbbben tudja kifizetni. Tehát az átmeneti pénzügyi nehézségek ezúttal továbbgyűrűznek.

A fővárosi bíróság gazdasági kollégiumán arra voltunk kíváncsiak, hogy 1976. augusztus 1., tehát az új pénzügyi elszámolási rend bevezetése óta hogyan alakult a fizetési fegyelm?

Javulás

— 1975-ben 60 ezer megbízást kaptunk a vállalatoktól, amelyben azt kérték, hajtsuk be tartozásukat — mondja Knézy István osztályvezető. — 1976-ban már csak 50 ezer ügyet intéztünk. Az új elszámolás bevezetése követően, erőteljesen csökkent a megbízások száma. Márciusban még több mint 7000, decemberben már csak 1400 fizetési meghagyást intéztünk. A csökkenéshez a fizetési formák megváltozásán kívül az is hozzájárult, hogy 1976-ban a készletfinanszírozás kevesebb pénzt kötött le.

Az osztályvezető szerint javította a fizetőképességet a külkereskedelmi vállalatok munkája is, amelynek következtében a pénz forgása meggyorsult.

A bíróság szerepe tehát fokozatosan csökken. S ez így van jól. Az eljárások amúgy is hosszú időt — 4-6 hetet — vettek igénybe, s a bíróság által megítélt kifizetések az időközben beérkező követeléseket szorították háttérbe. Figyelemre méltó az is, hogy csökkent a bírósághoz benyújtott indokolatlan meghagyások száma.

Az 1976. augusztusában bevezetett intézkedések elejét veszik, hogy a vállalatok a fizetési rendszer gyenge pontjait kihasználva, továbbra is késedelmesen fizessenek. Eddig követeléseik behajtását csak a bíróságtól kérhették.

Most, ha egy vállalat nem kifogásolja a szállított árut, a bank egyszerűen leemeli számlájáról az ellenértéket és kifizeti a soron következő ügyfelet. Hasonlóképpen intézkednek az áttutalásnál is: ha a vevő valamilyen oknál fogva elmulasztja áttutalási kötelezettségét, úgy a szállító kérheti a banktól annak kiegyenlítését.

Az új intézkedéstől a pénz perze, nem lesz több, de forgási sebessége még inkább felgyorsul, s ez remélhetőleg a fizetési fegyelm további javulásához vezet. Az azonban, hogy az új elszámolási rendszer jól működjék, elsősorban a vállalatokon múlik.

Rajna Györgyi

Latin-Amerika gazdasága

Az Andesi Közös Piac

Bár a vezető tőkés országok már kilábalófélben vannak az 1974-75. évi igen súlyos és mély nyomokat hagyó recesszióból, a fellendülés első hullámai még nem érték el a latin-amerikai államokat. Némi védelmet ugyan jelentettek a latin-amerikai integrációs társulások, erejük azonban nem volt elegendő az ipari államokból tovagyűrűző gazdasági gondok leküzdéséhez. A jelek szerint az Andok menti országok integrációja a legéletképebb, annak ellenére, hogy a kitűzött célok megvalósítását számos, előre nem látott nehézség akadályozza.

1960-ban alakult meg a Latin-amerikai Szabadkereskedelmi Társulás, a LAFTA. Miután a társult országok számára az új szervezet nem hozta meg a várt előnyöket, közülük öt — Bolívia, Chile, Ecuador, Kolumbia és Peru — elhatározták, hogy új integrációt alapítsanak. Az Andesi Közös Piac — másnéven ANCOM — 1969-ben alakult meg azzal a célkitűzéssel, hogy meggyorsítja a tagországok gazdasági növekedését, valamint a fejlettségbeli különbségek csökkentését. 1980-ra az eredeti tervek szerint eltörlik az egymás közötti vámokat, 1985-re pedig megvalósul a közös piac, azaz egységes vámfal az integráció kívüli államok irányába.

Már az integráció létrehozásakor világos volt, hogy a tagországok között — a sok hasonlóság ellenére — jelentős gazdasági különbségek vannak, s ezek eltüntetéséhez több anyagi eszközre lesz majd szükség a „gazdagabb” államok, tehát Peru, Kolumbia és Chile részéről. 1973-ban csatlakozott a szervezethez az olajban igen gazdag Venezuela, s ezzel jelentősen megnőtt az integráció anyagi ereje. Venezuela idén államosította olajiparát, a világ harmadik kőolajexportőre, a kitermelők között pedig az ötödik helyet foglalja el.

Az Andesi Közös Piac határozatot fogadott el az iparfejlesztés és a szociálpolitika közös tervezéséről, a mezőgazdaság összehangolt és gyorsított fejlesztéséről, valamint az infrastruktúra további kiépítéséről. Különösen nagy jelentősége volt annak a határozatnak, melynek értelmében az Andok-csoport jelentősen korlátozta és ellenőrzése alá vonta a külföldi, elsősorban az Egyesült Államokból származó tőkét. Újabb tőkebefektetéseket a tagországok csak akkor engedélyeznek, ha azok nem sértik a nemzeti érdekeket, sőt a nehézipar, a szállítás, a szolgáltatásipar, valamint a bank- és biztosítás területén egyáltalán nincs mód külföldi investícióra. Az egyéb ágazatokban pedig a vagyon 51 százalékának állami, tehát hazai kézben kell lennie! Az Egyesült Államok részéről nagy felháborodás kísérte a bejelentést, hiszen az amerikai tőke évszázados zavartalan vadászterületének és profit forrásának tekintette Latin-Amerikát.

Az Andok-integráció tagjai — Chile kivételével — következtetésekre jutottak a külföldi tőke és a monopóliumok szerepének csökkentésére és ellenőrzésére irányuló úttörő határozatokkal. Chile a Pinochet-rezsim hatalomra jutása óta ismét szabad vadászterületé az idegen, elsősorban USA-tőkének. Az ország —

amelynek gazdasága a csőd felé közeledik — a fasiszta puccs óta gyakorlatilag nem vesz részt az integrációban, sőt nemrégiben kilépését is bejelentette. A kilépésre chilei hivatalos bejelentés szerint azért került sor, mert a Pinochet-vezetés nem ért egyet az öt ország külföldi tőkével kapcsolatos vonalvezetésével.

A jelenlegi „Andok ötök” egyik legfontosabb célkitűzése az egymás közötti kereskedelem növelése, amely nem könnyű feladat: a tagországok ugyanis egymáshoz hasonló gazdasági és kiviteli struktúrával rendelkeznek. Talvány az ötök egymás közötti exportforgalma a teljes kivitelnek mindössze 3,5 százalékát tette ki. A régió belüli kereskedelem növelésének alapfeltétele az ipar és a mezőgazdaság termelésének diverzifikálása, valamint a párhuzamoságok egy részének felszámolása. Bár az integráció belüli folyik ilyen irányú tevékenység, még legalább egy évtizednek kell elteltie ahhoz, hogy a tagállamok egymás közti kereskedelme lényegesen növekedjék.

Az integrációs folyamatban némi törést jelent átmenetileg, hogy az olajárak emelkedésével polarizálódtak a szervezet olajtermelő és olajban szegény országai. Az aránytalanságok elsősorban a fizetési mérlegekben mutatkoznak meg. Venezuela tavaly 2347 millió dollár aktívummal, Peru pedig 543 millió dollár hiánnyal zárta fizetési mérlegét. Elyenyszó volt viszont az olajtermelő Bolívia és Ecuador hiánya.

Az Andesi Közös Piac tagországi egyes nyersanyagokban és mezőgazdasági termékekben a világranglista élvonalában helyezkednek el. Peru jelentős rész- és kávétermelő, Kolumbia exportbevételének fő forrása a kávé, Ecuador és Peru a világ halliszt-kivitelének döntő többségét adja. Az Andok menti államok tekintélyes mennyiségű ónt, salétromot, vasércet termelnek ki, banántermesztésben második helyen állnak a világon. Az elkövetkező évek egyik központi feladata a kitermelt nyersanyagok minél magasabb feldolgozottsági fokon való exportálása, amelyet jelentősen elősegít a külföldi tőke tevékenységének korlátozása. Új feldolgozó létesítmények sorára van szükség, ehhez azonban az eddiginél hatékonyabban kell mozgósítani a rendelkezésre álló hazai magán- és állami tőkeeszközöket.

Az Andesi Közös Piac a meglévő jelentős nehézségek ellenére a latin-amerikai országok egy csoportjának biztató kísérlete az Egyesült Államoktól, valamint a nemzetközi monopóliumoktól való függés és az azoknak való eddigi kiszolgáltatottság fokozatos felszámolására, és az önálló nemzetgazdaságok megteremtésére. A tagországok szélesítik nemzetközi gazdasági kapcsolataikat — többek között a szocialista országok irányába is, mert azok révén bővíthetik értékesítési lehetőségeiket és még tovább csökkenthetik függőségüket az USA-tól. A KGST-országok jelentős pénzügyi, műszaki és tudományos segítséget nyújtanak az integráció tagállamainak és hozzájárulnak a hazai szakemberek sokirányú képzéséhez.

G. GY. — L. P.

Kelet-nyugati kereskedelem

Mindkét oldalon előnyös

A szocialista országok megbízható gazdasági partnerek — hangzott a előadásában dr. Detleay Rohwedder nyugatnémet gazdasági államtitkár. A bonni politikai indokolatlanok minősítette a kelet-nyugati kereskedelem hitelteljeitével szembeni támadásokat, s kijelentette, hogy a szocialista államok a hiteleket és kamatokat „mindenkor pontosan fizetik, s Kelet-Európa így kivívott hitelteljeitével építi ki hitelteljeit”. A szocialista országoknak nyújtott bankhitelek — így az 1975-76-os összegek — az érdekelt bankok számára „nem adnak okot nyugtalanságra”.

Rohwedder államtitkár rámutatott, hogy a szocialista országokkal folytatott kereskedelem a kölcsönös előnyök alapján folyik. Hasznosnak mondotta, hogy a szocialista országok növelik exportjukat az NSZK-ban és az is megfelel a nyugatnémet gazdasági érdekeknek, hogy ezek az országok „ugyanakkor, amikor a kereskedelem a nyugati országokkal mérséklődik, növelték

árubehozatalukat a szövetségi köztársaságból”. Ily módon az NSZK szerszámgépeportjának 22 százaléka, nagy teljesítményű ipari berendezései kivételének 12 százaléka és csőexportjának 36 százaléka Kelet-Európába irányul, s „ezek hasznos üzletek, amelyek nem utolsósorban munkahelyeket biztosítanak”. Hozzáfűzte, hogy a szocialista országokból származó nyugatnémet behozatal alapvetően olyan áruk-ból tevődik össze, amelyeket a szövetségi köztársaságnak mindenképpen importálnia kell, ezért a szocialista importnak nincs munkalehetőségeket csökkentő hatása az NSZK-ban.

Az államtitkár óvatosan nyilatkozott a Kínával kibontakozott kereskedelmi kapcsolatokról, tovább erősödésének kilátásairól, mivel a Kínai Népköztársaság vizsgálja nyersanyagexportját, hosszú lejáratra csak annyit importál, amennyit saját kivitelével fedezni tud és „nyersanyagkooperációra ebből következően rövid időn belül gondolni sem lehet”.

Tomi helyett kénsv

Tudóstól.

A szolnoki Tisza menti Vegyiművek teljesítette tavalyi 2,8 millió dolláros tőkés exporttervét. Az előirányzatot azonban csak számszerűen sikerült elérni a gyárnak, évközben egy sor belső termékosztásra kényszerültek.

A Tomi mosóport sem sikerült olyan mértékben elhelyezni a tőkés piacokon, mint tervezték. A hatóanyag jelentős árnövekedése miatt „beszűkült” a mosóporpiac, helyett többek között kénsvből terven felül szállított a gyár.

A tervezettnél többet értékesítettek tőkés relációban a porfestékekből is. Az angol ICI cégtől ugyanis már korábban megvásárolták a különböző krómsárga porfesték receptúráját, és know-how-ját. A haszon kettős volt: egyrészt az ICI vállalta, hogy a termékekből visszavásárol, másrészt a jobb minőségű festékekkel be tudtak törni a tőkés piacokra. A porfestékek más változatait — például a krómoxidoldat, a horganyárgát — a Veszprémi Vegyipari Egyetem, illetve saját laboratóriumuk dolgozta ki és a múlt évben már e színezőanyagokból is többet exportáltak.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

KGST integrációs tervek

A tizedik szovjet ötéves tervbe először iktattak be olyan külön fejezetet, amely a Szovjetunió és a KGST-tagországok közötti szocialista gazdasági integráció fejlesztésével kapcsolatos intézkedések komplexumát tartalmazza. A tagországok részvételével a tervidőszak alatt a Szovjetunió területén végrehajtandó integrációs beruházások értéke több mint 8 milliárd rubel. A nemzeti ötéves tervek összesen 17 jelentős tuda-

mányos és műszaki beruházást irányoznak elő, amelyeknek megvalósítására mintegy 600 millió transzferábilis rubelt fordítanak.

Világbank - Vietnamban

A Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank öttagú küldöttsége utazik Hanoiba, hogy a Vietnami Szocialista Köztársaság újjáépítésével kapcsolatos kérdésekről tárgyaljon. A küldöttség január 18-án érkezik Hanoiba.

Hatósági munka, városfejlesztés, az elnökhelyettesek szerepe

Elég ritkán kerül szóba, jöhetnek roppant fontos témakör, amit dr. Ferenc Gyula „A hatósági munka szerepe a városfejlesztésben” című tanulmányában feldolgoz. A városfejlesztés politikai, szervezési, szervezeti, információs és gazdasági eszközrendszerében a hatósági eszközök fontos csoportot alkotnak — hangsúlyozza a szerző, a zalaegerszegi városi tanács vb-titkára. Természetesen főleg a megyeszékhely tapasztalataira alapozza következtetéseit. Fontosnak tartja a hatósági eszközök tudatos és differenciált alkalmazását, illetve felhasználását. Az egyik követelmény a helyi igazgatáspolitikát határozza meg, a másik pedig azt jelzi, hogy nem valamennyi hatósági ügyfajta alkalmazható a városfejlesztési célok megvalósításában.

Mint ismeretes, a hatósági tevékenység két fajtáját különböztetjük meg: a hatósági jogalkotó és jogalkalmazó tevékenységet; mindkettővel behatóan foglalkozik a tanulmány. Ami a helyi jogalkotást illeti, elsősorban az utóbbi években született városi tanácsrendeletek — a közterületek használatáról, a közműfej-

Felhívjuk a figyelmet dr. Pusztai Béla, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács elnökhelyettesének „A tanácselnök-helyettesek tevékenységi felügyelete” című írására is, amelynek első részét közli a folyóirat új száma. A harmadik tanácsörvény az elnökhelyettesi intézménnyel kapcsolatban is tartalmaz rendelkezéseket, s noha nem új tisztségről van szó, mégis figyelemre méltóak azok a változások, amelyek e funkció jogállásában és szerepkörében bekövetkeztek. Az újabb szabályozás szerint a tanácselnök-helyettesek elfoglaltsága elsősorban a tanácshoz, mint testülethez kapcsolódik, s úgynevezett tevékenységi felügyeletet látnak el.

A tanácselnök-helyettes tevékenységi felügyelete ma nemcsak abban különbözik az 1971 előtti állapottól, hogy az az osztályok szervezéséről felügyel helyett a feladatokról összefoglaló sára összpontosul, hanem abban is, hogy a korábbi lehetőségekhez képest módosultak az eljárás garanciái is. Mindezek figyelembevételével a szerző főleg a következő alapvető kérdésekre ad választ: mit jelent valójában a tanácselnök-helyettesek tevékenységi felügyel; meddig terjed az őket megillető jogosítványok köre; hogyan alakulnak folyamatosan a tanácselnök-helyettesek és a szakigazgatási szervek kapcsolatai, együttműködésük formái és módszerei?

Mindezek mellett még több, közérdeklődésre számot tartó írás található a folyóiratban. Megemlítjük dr. Buzás Huba—dr. Szijártó Antal szerzőpáros „A lakásügyi igazgatás integrált vezetése” és dr. Kovács János „A tanácsakadémiai képzés egy felmérés tükrében” című, a szakmabeliek számára különösen sokat nyújtó tanulmányait.

A közigazgatás fejlesztésének komplex tudományos vizsgálata című rovatban találjuk dr. Kalas Tibor írását, amely az integráció jelentőségét méltatja a számlástechnika államigazgatási alkalmazásában.

N. G.

Vita a testületi demokráciáról

Három fokozatban

Aligha van még egy kerülete Budapestnek, mely olyan eleven szemléletességgel vegyítene a múlt, jelen és a jövő jezeit, mint a Ferencváros. Málladozó falú, vaski házak és homályos udvarok a régi „Franzstadtban”; tágas, otthonos, csupa zöld parkokkal övezett új lakótelep a József Attilán; égbe nyúló toronyház, most avatott metróállomás a Nagyváradi téren. Rövidke séta is elég, hogy időben, korban nagy távolságokat tegyen meg az ember. Alakul, szépül a IX. kerület, a változásokat megfontolt, okos tanácsvezetési döntések, állásfoglalások határozzák meg.

Tanácsi munkánk fokmérője a több mint százezer ferencvárosi lakos közérzete — szögezi le Szabados László, a IX. kerületi Tanács elnöke. — Úgy kell dolgoznunk, terveznünk, döntelnünk, hogy elképzeléseink összhangban legyenek a közönség érdekeivel, óhajaival. Amikor testületi demokráciáról beszélünk, bővítem a kört, s a lakóhelyi, a kerületi demokráciára gondolok. A tanács hivatali apparátusának szűk köre a tanácsokkal bővül, ám a láncolat csak akkor teljes és hiánytalan, ha melléjük felsorakoztatjuk a választókat is. Hiszen mi valamennyien az ő érdekeiket képviseljük, értük dolgozunk! A kerület közérzete csak akkor lehet jó, ha a döntések meghozatala előtt széles körben tájékozódunk, javaslatokat, véleményeket kérünk.

Nehéz elképzelni, hogy bizonyos kérdésekben százezer, vagy akár csak száz ember is közös nevezőre jusson. Hogyan tudják mégis a legmegfelelőbbet kiválasztani?

A korszerű vezetés elképzelhetetlen alternatívák nélkül. Persze, csak úgy, ha egyenrangú, egyformán jó megoldások között lehet választani. Mondok egy egészen egyszerű példát. A tanács rendelkezésére áll bizonyos összeg, hogy járdát építsen. A

jobb és új járdára szüksége lenne X. és Y. utcának is. A döntést a tanácsülésre bizzuk, szavazni kell, hová adjuk a pénzt. A két pályázó közül bizonyára az kap több szavazatot, amelyik társadalmi munkát is felajánl, hiszen így nem egy, hanem esetleg másfél kilométeren épülhet járda. Vagy: pályázat útján töltöttük be a kerületi tanács lakásügyi osztályvezetői posztját. Két jelöltünk volt, két — egyformán jogi végzettségű — nő. Közülük — igazolta az idő is — a rátermetebbet választottuk. Személyi kérdésekben, persze, talán egyszerűbb alternatívát ajánlani. A demokratikus döntéshozatalt és határozathozatalt igaz próbaköve az, ha a lakóterület jövőjét kell vitára bocsátani. A kerület V. ötéves tervét meghatározó tanácsülést például hosszú sorozat készítette elő. Az információszerezés, a kérések, javaslatok egybegyűjtése, az üzemi dolgozók véleményének összegyűjtése volt az egyik első állomás. Míg az igényeket és a lehetőségeket egyeztetjük, gyakran kerülünk választás elé. A választás lehetőségét később, a tervelő-készítés további fázisaiban is fenntartottuk. A tanácsokkal, a végrehajtó bizottság tagjaival végigjártuk a kerületet, megnéztük a nagyobb beruházások, építkezések színhelyét. A helyszíni szemle tapasztalataival gazdagodva, a főváros és az ország térékveiséhez igazítva mérlegelték a tanácsok, mi a fontosabb, mit rögzítsen a Ferencváros ötéves terve. Így — a harmadik lépcsőben — amikor szavazni, a kerületfejlesztésre fordítható százmilliók elosztásáról kellett dönteni, lényegében már tiszta volt a kép.

Ekkor tehát már nem is volt szükség alternatívákra?

Az alternatívításnak nemcsak a határozathozatalnál lehet szerepe. Véleményem szerint fontosabb, hogy a döntéshozatalt, majd a megvalósítást is legyen demokratikus. Alternatívákra a tervezéstől a megvalósításig, sőt azon túl, az üzemeltetésnél is szükség van. A testületi demok-

ráciát nem csupán azáltal kell megítélni, hogy a tanácsülésnek döntés előtt hányféle megoldás között van módja választani. Ha például úgy kell szavazni, hogy a jóra vagy a rosszra adhatom a voksomat, nyilván a jó választom, de ebben az esetben a választás lehetőségének nincs sem értelme, sem jelentősége. Márpedig ahhoz, hogy egyenértékű javaslatok kerüljenek terítékre, alapos, széles körű tájékozódás és lelkiismeretes előkészítő munka szükséges.

Túlterhelt a tanács apparátus — mondják többen. — Van-e arra idő, hogy már a határozati javaslatok kidolgozása, megfogalmazásakor mérlegeljenek; két vagy több lehetőség közül a legmegfelelőbbet válasszák?

A gondolkodó ember munkaköltisége, az alternatívítás, s az ilyen ember tud is jó időbeosztással élni. Sok a munka, olykor panaszok, ám a panaszokdás is időt rabol... Aki tervszerűen, okosan él, jut ideje a tájékozódásra; arra, hogy az előterjesztést időben elkészítse, s közben mások véleményét, észrevételeit is meghallgassa. Ha az egyén, vagy a testület a legjobb megoldást keresi, már eleve több oldalról vizsgálódik, összehasonlít. S ha a testületi döntést kollektív vita előzi meg, csaknem biztos, hogy a helyes megoldást választják. Nem szabad kerülni az érdekek ellentétének feltárását sem. Az Öbester utcai lakótelepen például új óvodaszárny építettünk, s az eredeti tervek szerint a kerítés túl közel lett volna néhány földszinti lakáshoz. Az ott lakók tiltakoztak. Módosítottuk a terveket, hiszen nemcsak az óvodai férőhelyek bővítése, hanem az emberek nyugalma is fontos. Ebben az esetben elmulasztottuk az előzetes tájékozódást, tanultunk belőle. Ha a megoldás egyoldalú, s a határozathozatalnál döntően a szubjektív elemek kerülnek előtérbe, egyezhet a döntés a törvény betűivel, csak éppen nem biztos, hogy az emberek elfogadják...

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS

XXVI. évf. 12. sz.

lesztési hozzájárulásról, a lakás-igénylés rendjéről stb. — tartalmaznak a város fejlesztését és a lakosság ellátását jól szolgáló, hatóság intézkedéseket. Emellett a várospolitikában igen fontos szerepet tölt be a jogalkalmazó tevékenység is, hiszen a jogok és kötelezettségek megállapítása közben nem csekély lehetőség kínálkozik bizonyos városfejlesztési érdekek érvényesítésére is. Ilyen hatósági ügyfajta egyebek között a fejlesztésekkel, beruházásokkal kapcsolatos engedélyezések, a helyiséggazdálkodás és egyes működési engedélyek kiadása.

A megyehatártól — végtelen füzékben — magasszültségű távvezetékek kísérik az utat. Völgyekben, dombtetőkön nyújtózkodnak az irdatlan vas-traverzek, kiterjesztett karjaikra az ipar energiahálózatának vívőerei függeszkednek. Így köszön most Heves megye, mintha csak figyelmeztetné az utast, hogy ne csak a régi nevezetéseket keresse a megyében — a dicső egri történelmet, a jó bort, a verpeléti dohányt, a hevesi dinnyét —, hanem mai életünk új jellemzőit is.

Ennek az országrésznek az életét a közelmúltig a mezőgazdaság határozta meg. Az iparnak csak kis — helyi jelentőségű — erődítményei voltak, hatósugaruk nem terjedt a megyehatáron túlra.

Utazás a térképen

Zavarban lennék, ha Heves megye iparának múltjáról fagatnának. Az 1800-as években a vasműves Fassola Henrik... Később a dohánygyár, a hatvani cukorgyártás. Ezzel szemben a Mátra-vidék, Eger, Recsk, Belpátfalva iparosodása már a közelmúlt, a jelen és a jövő. A fejlődés most kezd felgyorsulni; Heves ipara gazdasága országos, sőt — például a KGST-programokat tekintve — nemzetközi ki-sugárzású.

Varga Józsefhez, a Heves megyei Tanács elnökhelyetteséhez nehéz kérdéssel kopogtatok: „Mít kapott a megye az V. ötéves terv első esztendőjétől? A nemrég távozott 1976 miként határozta meg jelenüket, jövőjüket, életüket?”

Együttműködés

A megyehatár nem választóvonal

Az elnökhelyettes szobájának falán két nagyméretű térkép függ, körbefogva tervrajzokkal, nemrég avatott üzemek fényképeivel, most épülő gyárak, mezőgazdasági bázisok makettjeinek fotóival. Varga József gyakorlati ember. Míg beszélgetünk, több ív papírt rajzol és ír te-le számokkal, grafikonokkal. Időnként feláll, a térképhez megy, magyaráz, újjal köröket rajzol a jelzések mellé, a bontakozó, öt év alatt megvalósuló terv erővonalait. Piros négy-szög jelöli a felsőfokú központot, Eger városát; piros kör a középfokú centrumokat, Hatvan, Gyöngyöset, Hevest. A sátrózott zöld kör a kiemelt első fokú központokat — Péterváradot, Recsket, Lőrincit, Mátrarecskét, Kált, Füzesabonyt; más jelek az alsó fokú, a részleges első fokú településeket, és a falvakat. A térképhez „jelmagyarazatot” egy sűrűn írt, 174 oldalas füzet szolgál: Heves megye V. ötéves terv-rületi terve.

Az V. ötéves tervben két nagy, kiemelt beruházást kezdünk, illetve valósítunk meg — mondja Varga József —, a Belpátfalvi Cementművet és a recski rézkombinátot. Fejlesztjük meglévő üzemünket, az Egri Dohánygyárat, a BÉVA-t, a traktorgyár részlegét, a Gagarin Hőerőművet, a Thorez külfejtést, a Hatvani Cukorgyárat, a Parádi Üveggyárat, s a megye iparára jellemző többi üzemet. A falusi ipartelepítést lényegében már a IV. ötéves terv időszakában befejeződött, számos gyár nyitott fióküzemet vidéken.

— Milyen eredménnyel zárta a megye ipara 1976-ot?

— Az első három negyedévről vannak pontos adataink. A szocialista ipar 8,2, a szövetkezeti 27 százalékkal termelt többet, mint 1975 hasonló szakaszában.

A jó szomszédság haszna

Heves megyében 344 ezer ember él, tanul, dolgozik; az aktív keresők száma pillanatnyilag 166 700. Gyarapodásra nem számíthatnak, sőt: a népmozgalmi adatok szerint 1981-re kétezerrel kevesebb dolgozó lesz a megyében.

Iparunk telített, sőt, munkaerőgondjaink vannak — szögezi le az elnökhelyettes — ezért új üzemet csak akkor engedélyezünk tervezni, ha a tanács az egyéb feltételeken kívül a munkaerőt is garantálni tudja. Budapestről sok üzem települne Hevesbe, sajnos, a szándékot vissza kell utasítanunk. Nem szívesen tesszük, hiszen a fokozott ütemű iparosodással együtt jár a gyorsabb fejlődés lehetősége. Keresünk azért a megoldást. Ezen a térképen például azt is jelöljük, honnan, hová áramlik a munkaerő; van-e valahol az iparban vagy a mezőgazdaságban fölösleg. Megpróbáljuk az aránytalanságokat felszámolni, netán más megyékkel együttműködni.

Hatáskörünk igen, de a fejlődésért erzett felelősségünk nem zárható le a megyehatárokkal. Pest, Nógrád, Borsod és Szolnok megye vezetőivel az elmúlt években többször tanácskoztunk

az együttműködés lehetőségeiről. A megyehatárhoz közeli iparfejlesztésről elvi megállapodások születtek. A Szolnok megyei Tiszafüred például számolhat Poroszló község munkaerő-tartalékával, Heves nagyközség pedig a határos Szolnok megyei településekről is kap munkásokat. A Zagyva völgyében a vízellátást olyan módon tervezzük, hogy később majd Heves és Nógrád megye egységes vízrendszerévé fejleszthessük. Más területen is jó az együttműködés: a hatvani kórház például ellátja Pest megye aszói járását, Eger és Gyöngyös pedig Borsod és Szolnok megyéből is fogad betegeket.

Folytatni

A megye ötéves terve rész az egészből, megannyi szállal kötődik az országos törekvésekhez — és viszont: bizonyos hevesi célok megvalósulását — elsősorban az idegenforgalmat — központi támogatással is segítik.

Rendkívül nagy Heves megye idegenforgalmi vonzereje — mondja Molnár Miklósné, a megyei tanács tervosztályának helyettes vezetője —, 1976-ban több mint kétmillió vendéget fogadtunk. Hogy még többen jöjjenek, bővítjük a Mátra, a Bükk, Eger szálloda- és éttermi hálózatát; üdülőközpontokat nyitunk, Kiskörét például strand- és vízisport-bázissá kívánjuk fejleszteni. Új gyógyvízforrásokat tártunk fel, restauráljuk műemlékeinket.

Új év, új tervek? Csak részben, hiszen számtalan korábbi elképzelés következetes megvalósítása is tanácsi munkaprogram marad.

V. J.

Könyvespolc

Együtt Budapestért

Együtt Budapestért címmel jelentette meg a fővárosi tanács, valamint a Hazafias Népfront budapesti bizottságának várospolitikai munkabizottsága azt a kiadványt, amely a tanácsok, a lakóközösségi tagoknak és más társadalmi szervezetek tagjainak kíván segítséget, módszertani ajánlást nyújtani: hogyan, milyen módon fejleszthetik tovább a helyi várospolitikai célok hatékonyabb megvalósítását?

A várospolitikai fórumokon a városfejlesztési és helyi gondokról tartott nyílt viták és ószinte tájékoztatások közvéleményformáló hatása ma már vitathatatlan. Ezekre a „párbeszédre” a lakosság jogosan számít, a helyi tanácsoknak, népfrontszervezeteknek pedig szinte már kötelessége — sőt, érdeke — lett ezek megszervezése. Ez érthető, hiszen a helyi várospolitikai kérdések megoldása is gyorsabb, hatékonyabb válhat a közönség összefogásával.

A kiadvány a nyílt váropolitika konkrét eredményeinek statisztikai felsorolásánál jóval többet ad: magyarázatokat, módszereket, ötleteket ennek érvényesítéséhez. Nem hallgatja el az érzelmi és a személyes kapcsolatok kialakításának, s megőrzésének jelentőségét sem. A legfontosabb — fogalmazódik meg —, hogy a várospolitikai koncepciók mindenütt csak akkor váljanak elhatározássá, ha a lakosság már elfogadta, magáénak tekinti őket.

A kiadvány harmadik — egyben a legnagyobb érdeklődésre számot tartó — fejezete néhány modell, realis kezdeményezést ismert, bemutat interpellációs fórumokat, lakossági vitákat, ismereti a népfrontcsoportok munka-módszereit a főváros különböző kerületeiben.

A váropolitikai célok megvalósításának hétköznapi gyakorlatában remélhetően sok ezren fognak majd érdeklődni és haszonnal az összefogás módszertani zsebkönyvét.

R. V.